

LUONTO VOIMAKSI KAINUUSSA

Green Care -palveluiden mahdollisuudet

Tuulikki Kähkönen ja Suvi Ter-
vo, E38SOS

Opinnäytetyö

Kevät 2018

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK)

TIIVISTELMÄ

Kähkönen, Tuulikki & Tervo, Suvi. Luonto voimaksi Kainuussa – Green Care palveluiden mahdollisuudet. Kevät 2018. 64 s., 2 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak itä, Pieksämäki. Sosiaalian koulutusohjelma, sosionomi (AMK).

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän johtajien näkemyksiä Green Care -mahdollisuuksista Kainuussa. Opinnäytetyön aihe suunniteltiin yhteistyössä Luonto voimaksi Kainuussa -hankkeen kanssa.

Tutkimus oli kvalitatiivinen. Tutkimuksen aineisto kerättiin teemahaastatteluilla. Tutkimusta varten haastateltiin viittä henkilöä kuudesta mahdollisesta. Tutkimustulokset esitellään käyttäen sitaatteja.

Tutkimustuloksista selvisi, että Green Care -palvelut ja -menetelmät olivat tuttuja kolmelle, muttei kahdelle lainkaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen ja valinnanvapauslain suhteen vastaukset olivat ristiriitaisia. Osa haastateltavista näki tulevalla valinnanvapauslailla olevan mahdollisuuksia. Toiset henkilöt ajattelivat, ettei varoja löydy.

Kaikki haastateltavat näkivät, että Green Care -koulutuksen tarpeet riippuvat kysynnästä ja tarjonnasta. Haastateltavat eivät olleet etsineet tai löytäneet yrityksiä, jotka tuottavat sosiaalipedagogista hevostoimintaa tai eläinavusteisia palveluita. Tietoa Green Caresta toivottiin löytyvän internetistä, sosiaalisesta mediasta, sanomalehdistä tai radiosta. Hevos- ja eläinavusteisten palveluiden hankkimisessa asiakkaille haasteeksi nähtiin raha. Green Care -laatumerkkien koettiin tuovan palveluille lisäarvoa ja luotettavuutta. Green Caren tunnettavuus nähtiin heikkona. Tutkimuksen tulokset näyttivät, että aihe on mielenkiintoinen ja tärkeä.

Asiasanat: Green Care, luonto, eläinavusteinen toiminta, sosiaalipedagogiikka, sosiaalipedagoginen hevostoiminta, teemahaastattelu

ABSTRACT

Kähkönen, Tuulikki & Tervo, Suvi. Nature for strength in Kainuu – Possibilities of Green Care- services. Spring 2018. 64 p., two appendices.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Social Services and Education (UAS).

The aim of this thesis was to find out Kainuu's social and health care community leaders' views on the possibilities of Green Care -services in Kainuu. The subject of this thesis was planned with the Luonto voimaksi Kainuu -project.

This study was qualitative. The data were collected by theme interviews. For this study five persons out of six possible persons were interviewed. Results are presented using quotations.

The results of the study showed that Green Care -services and methods were familiar to three persons but not to two at all. As for the social and health care reform and law of freedom choice, the replies were paradoxical. Some of the interviewees saw possibilities in the law of the freedom choice. The other persons thought that no funds can be found.

All interviewees saw that the necessity of Green Care -training depends on demand and supply. Interviewees did not search or find companies in socio-pedagogical horse activity or animal assisted activity. It was hoped that information about Green Care would be found from internet, social media, newspapers and radio. The challenge about horse and animal activities was seen to concern money. Green Care -quality labels were felt to provide added value and reliability. Awareness of Green Care were seen as weak. The results of the study showed that the subject is interesting and important.

Keywords: Green Care, nature, animal assisted activity, social pedagogy, socio-pedagogical horse activity, theme interview

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO	6
2 GREEN CARE.....	8
2.1 Green Care -määritelmä.....	8
2.2 Vihreän voiman historiaa.....	10
2.3 Luontohoiva ja Luontovoima	12
2.4 Green Care -toiminnan menetelmät.....	15
2.5 Luonto sosiaali- ja terveystaloudissa	19
3 ELÄINAVUSTEINEN TOIMINTA GREEN CARE -MENETELMÄNÄ	21
3.1 Eläinavusteinen toiminta	21
3.2 Hevosavusteinen toiminta.....	22
3.3 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta	23
4 OPINNÄYTETYÖN YHTEYS KAINUUN GREEN CARE -TOIMINTAAN	27
4.1 Yhteistyö Luonto voimaksi Kainuussa -hankkeen kanssa.....	27
4.2 Green Care -toiminnan kehittäminen Kainuussa.....	30
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	35
5.1 Tutkimuskysymykset ja tavoitteet	35
5.2 Tutkimusmenetelmän esittely ja analyysi.....	36
5.3 Tutkimuksen toteuttaminen	39
5.4 Tutkimuksen luotettavuuden ja eettisyyden arviointi.....	41
6 TULOKSET	43
6.1 Green Care -palveluiden ja -menetelmien tunnettavuus.....	43
6.2 Sote -uudistuksen mahdollisuudet valinnanvapauden piiriin kuuluvien Green Care -palveluiden hankkimisessa asiakkaille	44
6.3 Green Care -koulutuksen tarpeellisuus.....	47
6.4 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan palveluntarjoajien löydettävyys.....	49
6.5 LuontoHoiva ja LuontoVoima -laatumerkkien merkityksellisyys	51
7 TULOSTEN TARKASTELUA	53
8 POHDINTA	57
LÄHTEET	60

LIITE 1	.....	64
LIITE 2	.....	65

1 JOHDANTO

Kainuu on maakunta, joka luo mahtavat puitteet luontolähtöiselle toiminnalle. Luonnon hyödyntämistä sosiaali- ja terveystalvuuissa tulisikin huomioida enemmän ihmisten hyvinvoinnin lisäämiseksi.

Green Care on luontoon ja maaseutuymvähistöön tukeutuvaa toimintaa, ja sillä edistetään hyvinvointia sekä elämänlaatua. Se kattaa useita menetelmiä, joita käytetään tavoitteellisesti sekä vastuullisesti sosiaali-, kasvatus-, kuntoutus- ja terveystalvuuissa. Luonnon elvyttävyyden, osallisuuden ja kokemuksellisuuden kautta syntyvät hyvinvointia lisäävät vaikutukset. Luonnon elementtejä voidaan tuoda ja hyödyntää myös kaupunki- tai laitostalvuhäistöissä. Toimintaa harjoittaa koulutettu henkilökunta asiakas- ja kuntoutussuunnitelman mukaisesti yksilöllisesti. (Soini, Ilmarinen, Yli-Viikari & Kirveennummi 2011, 329–330.)

Opinnäytetyössä tutkimme Green Caren ja sosiaalipedagogisen hevostalvuhäntönnän näkymiä Kainuussa. Kun saimme työelämäyhteistyökumppanin keväällä 2017, nostimme Green Caren päätösikoksi. Halusimme kuitenkin pitää meille tärkeän sosiaalipedagogisen hevostalvuhäntönnän mukana työssä, joten käsittelemme laajasti hevosten avulla tapahtuvaa toimintaa yhtenä osana Green Caren eläinavusteisista menetelmistä.

Olemme opinnäytetyössämmehä tutkineet Green Care -toiminnan merkitystä ihmisen hyvinvoinnille. Tulokset ovat olleet pääsääntöisesti positiivisia ja niistä selviää, kuinka tärkeä luontoyhteys ihmisen hyvinvoinnille on. Tutkimusten perusteella näemme, että Green Care -toiminnalla voitaisiin ennaltaehkähäistä monia haasteita sekä ongelmia sosiaali- ja terveystalvuuissa. Työssä pyrimme vastaamaan kysymyksiin: kuinka tunnettuja Green Care -palvelut ja menetelmät ovat Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymässä, millaisena Green Care -palveluiden tarve sekä toimintaan liittyvä yrittäjyys nähdään sekä onko sosiaalipedagogisella hevostalvuhäntönnalla mahdollisuuksia yhtenä Green Care -menetelmänä ennaltaehkähäisevässä ja kuntouttavassa toiminnassa.

Opinnäytetyömme työelämän yhteistyökumppanina oli Luonto voimaksi Kainuussa -hanke (LUVOKA-hanke), jonka toimeksiantona toteutimme syventävän teemahaastattelun. Luonto voimaksi Kainuussa -hanke toteutetaan Luonnonvarakeskuksen ja Kajaanin ammattikorkeakoulun yhteistyönä (1.1.2017-31.12.2018). Lisäksi yhteistyötä tehdään Kajaanin kaupungin liikelaitoksen (KAO) omien Green Care -teemaan liittyvien hankkeiden kanssa. LUVOKA-hanke on toteuttanut hiljattain lomakekyselyn Green Care -palveluiden tarpeesta Kainuun soten, kuntien, seurakuntien ja sotejärjestöjen työntekijöille. Opinnäytetyössä toteutettu syventävä teemahaastattelu laajentaa käsitystä siitä, miten ja millaisille Green Care -palveluille julkisella sosiaali- ja terveyssektorilla nähdään tarvetta. Haastattelukysymykset olemme laatineet yhteistyössä LUVOKA-hankkeen kanssa.

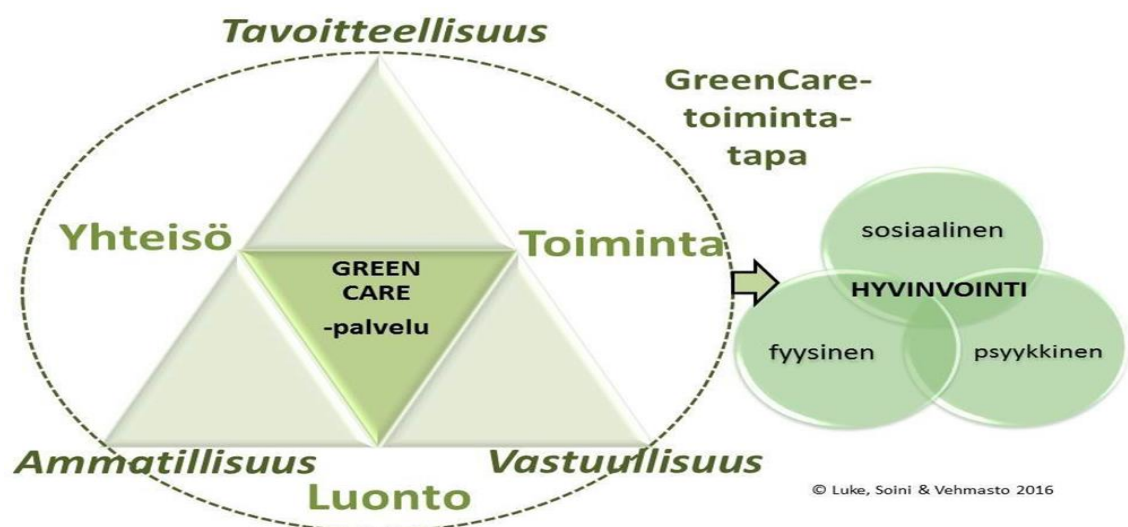
Haastattelimme Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän (Kainuun soten) johtavassa asemassa olevia henkilöitä saadaksemme tietoa työntekijätahon lisäksi. Halusimme saada tietoa siitä, kuinka Kainuun soten ylimmät johtajat näkevät Green Care -toiminnan mahdollisuudet Kainuussa.

2 GREEN CARE

”Green Care, toisin sanoen vihreä hyvinvointi, tarkoittaa toimintaa, jossa luontoa käytetään tavoitteellisesti, ammatillisesti ja vastuullisesti ihmisten hyvinvoinnin edistämiseen” (Hirvonen & Skyttä 2014, 23).

2.1 Green Caren määritelmä

Luontoa on käytetty sosiaali-, terveys- ja kasvatustalaitoksissa hyvinvoinnin tukena jo pitkään. Se voidaan nähdä lisäarvoa tuottavana elementtinä hoiva-, hoito- ja kasvatustalaitoksissa. Green Caren yksi ydinelementti on luonto eli hoito-, terapia- tai ohjaustilanne tapahtuu luontoympäristössä tai siinä käytetään luontoelementtejä. Toiseksi olennaisista on luonnossa, luonnon kanssa tai luonnon hyväksi toimiminen. Tekeminen lisää mielihyvää ja aktivoi ajattelua. Luonto tarjoaa virikkeellisen ympäristön toiminnalle. Kolmas Green Care -toiminnan piirre on yhteisö, joka mahdollistaa osallisuuden tunteen. Ihmisenä kasvaminen tapahtuu vuorovaikutuksessa ympäristön ja toisten ihmisten kanssa. Green Care -toiminnassa tulee täytyä kolme ehtoa: ammatillisuus, luontointerventioiden tavoitteellisuus ja pitkäjänteisyys sekä vastuullinen palvelutoiminta. (Soini ym. 2011, 320–326.)

KUVIO 1. Green Care -toiminnan ydin. (Lähde: Green Care Finland ry i.a.a)

Edellisestä kuviosta voimme nähdä, että Green Care on luontoon ja maaseutu ympäristöön liittyvää ammatillista toimintaa. Luonnon elvyttävyyden, osallisuuden sekä kokemuksellisuuden avulla syntyvät hyvinvointia lisäävät vaikutukset. Luonnon elementtejä voidaan kuitenkin tuoda ja käyttää myös kaupunki- ja laitospäristöissä. Menetelmiä voivat olla esimerkiksi ratsastusterapia, sosiaalipedagoginen hevostoiminta, sosiaalinen ja terapeuttinen puutarhatoiminta sekä maatilojen kuntouttava toiminta. Green Care -toimintaa harjoitetaan **tavoitteellisesti, vastuullisesti ja ammatillisesti**. (Green Care Finland i.a.a.)

Green Care -toiminnan eettisiä periaatteita ovat luonnon arvostaminen, vastuullisuus, eläinten kunnioittaminen ja suojeleminen, ammatillisuus, menetelmien tavoitteellinen käyttö, laatu ja turvallisuus, yhteistyö toimijoiden kesken, asiakassuhde, ihmisoikeuksien ymmärtäminen ja hyväksyminen sekä luottamuksellisuus (Suomi, Juusola & Anundi 2016, 98–100).

Opinnäytetyön kautta tunnemme Green Care -toiminnan periaatteet. Toimiessamme sosionomin ammattieettisten periaatteiden mukaisesti, meillä on mahdollisuudet tulevaisuudessa kehittää Green Care -toimintaa yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoisuutta vahvistaen.

Luontoavusteisuus soveltuu asiakkaille, joille keskustelun rinnalle haetaan toiminnallisuutta tai yhteisöllisiä kokemuksia. Lisäksi luontoavusteisuus sopii asiakkaille, joilla kuntoutumiseen liittyy motivaation ongelmia tai tarvetta uudenlaisten ajattelu- ja toimintatapojen löytämiseen. Laitospäristöissä luontoon liittyvät toiminnat tuovat normaalin arkielämän tunnetta sekä antavat osallisuuden ja voimaantumisen mahdollisuuksia. (Green Care Finland i.a.a.)

Luontoavusteisuus soveltuu kuntoutusprosessin vaiheisiin, joissa asiakkaan kanssa tavoitellaan toimivaa vuorovaikutussuhdetta ja jossa tarvitaan keskinäistä luottamusta vahvistavia yhteisiä kokemuksia. Luontoavusteisuus soveltuu myös fyysisten sekä psykososiaalisten taitojen aktiiviseen harjoitteluun. (Green Care Finland i.a.a.)

Sosiaali- ja terveystaloudellisia voidaan kehittää luontoavusteisuudella muun muassa silloin, kun haetaan kustannustehokkuutta ottamalla käyttöön paikallisia resursseja ja

muodostetaan moniammatillisen yhteistyön paikallisia malleja. Kehittämistä voidaan toteuttaa myös silloin, kun ongelmakeskeisyyden rinnalle halutaan luoda voimavarakeskeisiä toimintamalleja, jotka tukevat ihmisten elämänhallintaa. Lisäksi yhteiskunnallisten ja yksilötason kustannusten kasvua voidaan estää tekemällä ennaltaehkäisevää työtä. (Green Care Finland i.a.a.)

Sosionomeina voimme kiinnittää huomiota ennaltaehkäisevään työhön tuomalla esille luontoavusteisia palveluita mahdollisimman tehokkaasti. Ammatilaisina meidän tulee huomioida palvelut asiakkaille yksilöllisesti ja tarvelähtöisesti. Opinnäytetyön kautta oppimaamme tietoa voimme hyödyntää tulevaisuudessa palvelujärjestelmän kehittämisessä. Voimme nostaa esille vaihtoehtoisia luontolähtöisiä palveluita asiakkaille.

2.2 Vihreän voiman historiaa

Puutarhanhoidon terapeuttisista vaikutuksista löytyy kirjoituksia kautta aikojen. Yli 2000 vuotta sitten on perustettu puutarhoja uskoen niiden terveyttä edistävään vaikutukseen. Euroopassa oli keskiajalla luostareissa, sairaaloissa ja vankiloissa sekä hyötypuutarhoja, että mieltä hoitavia esteettisiä puutarhoja. 1800-luvun puolivälissä useat lääkärit suosittelivat puutarhanhoitoa mielenterveyden hoidossa ja 1900-luvun alkuun mennessä puutarhanhoito oli osana amerikkalaisten psykiatristen hoitolaitosten päiväohjelmaa. Sodan jälkeen 1918 Yhdysvaltojen armeija hoiti sotaveteraanien pommitusshokkia puutarhaohjelmalla ja varsinainen puutarhaterapia alkoi 1920-luvulla. Vuonna 1929 Yhdysvaltojen sotaveteraanien hoitotyössä puutarhaterapeutti oli virallinen ammattinimike. (Suomi ym. 2016, 23–24.)

Sotaveteraanien hoito Yhdysvalloissa vaikutti merkittävästi puutarhaterapian kehitykseen 1940- ja 1950-luvuilla. Britanniassa puutarhaterapiaa käytettiin erityisesti vammaisten hoidossa ja se alkoi vakiintua 1960-luvulla. Puutarhaterapian avulla opittiin vahvistamaan muun muassa muistin toimintaa, sosiaalisia taitoja, kognitiivisia ja motorisia taitoja sekä vastuunkantoa ja ongelmanratkaisukykyä. Tutkimukset osoittivat puutarhaterapian vaikutuksia muun muassa kommunikaatiokykyyn, motivaatioon, stressinhallintaan ja psyykkiseen hyvinvointiin. *American Horticultural Therapy Association* (AHTA) nimi vakiintui 1987. (Suomi ym. 2016, 24–25.)

Suomessa on hyödynnetty luontoa monella tavoin hoitotyössä. Monet hoitolaitokset sijoitettiin kauniisiin ympäristöihin. Suomessa mielisairaaloissa, vankiloissa, vanhainkodeissa, kehitysvammalaitoksissa ja päihdehuollon yksiköissä on ollut hoitopuutarhoja sekä kuntouttavaa ulkotoimintaa. Terapeuttinen ja hoitava toiminta väheni 1950-luvulla uusien psyykenlääkkeiden ja avohoidon myötä mielisairaaloissa. Toiminta väheni myös kehitysvammaisten ja päihdehuollon yksiköissä 2000-luvun alussa kuntainliittojen lakauttamisen yhteydessä. (Suomi ym. 2016, 25.)

Opinnäytetyön kautta olemme oppineet Green Care -toimintaan liittyvän moninaisuuden ja toimintaan liittyvien palveluiden mahdollisuudet. Sosionomeina voimme edistää asiakkaiden osallisuutta ja osallistumisen mahdollisuuksia nostamalla esille erilaisia keinoja luonnon hyödyntämiseen. Osana verkostoja voimme yhteistyössä eri toimijoiden kanssa kehittää toimintamalleja.

Erämaaluontoon ja seikkailuun perustuvat terapiamuodot (widderness therapy ja adventure therapy) saivat alkunsa Yhdysvalloissa 1874 (S. Weir Mitchell). Weirin ajatuksena oli, että ympäristön vaihdos kaupungista erämaahan lataa aivot uudella ja terveellisellä tavalla. Näin syntyi leiriterapian muoto muun muassa parisuhdeongelmien hoitoon. 1940-luvulla saksalainen Kurt Hahn halusi kehittää nuorten rohkeutta, fyysistä kuntoa, mielikuvituksen käyttöä, käsillä tekemistä ja vastuuntuntoa. Hahn perustikin koulun, jossa käytettiin elämyspedagogiikan menetelmiä. Seikkailuterapiaa ei pidä sekoittaa muun muassa elämysmatkailuun, koska seikkailuterapiaa ja -kasvatusta ohjaa koulutuksen saanut ammattilainen. Ohjaajilla on tarvittavat taidot, puitteet ovat turvalliset sekä työskentely perustuu psykologian ja psykoterapian piirissä hyväksytyihin menetelmiin. (Suomi ym. 2016, 27–28.)

Ekopsykologian käytännöllisenä lähtökohtana on luonnosta vieraantumisen ennaltaehkäisy ja hoitaminen. Se on psykologian suuntaus, joka keskittyy ihmisen ja luonnon väliseen yhteyteen. Ekopsykologian näkökulmasta ihmisen psyykkiseen kehitykseen ja hyvinvointiin vaikuttavat synnynnäisten, fysiologisten ja sosiaalisten tekijöiden lisäksi myös ympäristö. Ekopsykologia korostaa kestäväen kehityksen merkitystä; kun luonto voi hyvin, myös ihmisen on helpompi voida hyvin. 1920-luvulla tunnettiin saksalainen

unwelt-psykologian suuntaus, jonka pohjalta ympäristö- ja ekopsykologia kehittyivät 1970-1980-luvuilla. (Suomi ym. 2016, 29.)

Eläinten vaikutus ihmisten hyvinvointiin on tunnettu jopa antiikinajoista lähtien, eläimet ovat aina olleet ihmisten ystäviä ja apureita. Amerikkalainen Clarkin yliopisto kokeili jo vuonna 1902 pieneläinten vaikutusta lasten luokkahuonetyöskentelyyn. Toisen maailmansodan jälkeen Yhdysvaltalaisen projektin myötä sotaveteraaneille hankittiin lemmikiksi koiria. 1970-luvun puolivälissä Erika Friedmann osoitti tutkimuksissaan, kuinka lemmikin hoitaminen laskee ihmisen stressihormonitasoa. Teoreettista pohjaa eläinavusteiselle työskentelylle saatiin, kun Boris Levinson julkaisi teoksen *Pet-oriented Child Psychotherapy* vuonna 1968. (Suomi ym. 2016, 30.)

Green Care on kansainvälinen käsite. Sitä on 2000-luvun alkupuolelta alettu käyttämään sosiaali- ja terveydenhuollon, maatalouden ja matkailun piirissä. Green Care eli vihreä hoiva on ammatillista toimintaa, joka sai alkunsa maatalousammattilaisten tarpeista kehittämään uudenlaisia ammatinharjoittamismuotoja. Norjaa ja Hollantia pidetään Green Caren uranuurtajina, vaikkakin toimintaa löytyy ympäri Eurooppaa ja vähäisesti myös Britanniassa ja Yhdysvalloissa. Suomeen Green Care -ajattelu rantautui 2008. Vuonna 2009 Julkaistiin Green Care -maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma ja Green Care Finland ry perustettiin vuonna 2010. (Suomi ym. 2016, 30.)

2.3 Luontohoiva ja Luontovoima

Suomenkielisinä vastineina Green Care -termille käytetään Luontohoivan (Vihreän hoidon) ja Luontovoiman (Vihreän voiman) käsitteitä (Green Care Finland i.a.c).

Luontohoivan palvelut tuotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön alaisuudessa, jolloin luonto- ja eläinavusteisia menetelmiä voidaan käyttää terapian ja kuntoutuksen tarpeisiin. Lisäksi tuetun asumisen yksiköissä ja hoivalaitoksissa voidaan hyödyntää luonnon tarjoamia mahdollisuuksia asiakkaiden elämänlaadun parantamiseen sekä omatoimisuuden tukemiseen. Luonnon voimavaroja voidaan käyttää myös sosiaalipalveluissa ja sosiaalisessa kuntoutuksessa monella tavalla toiminnan tukena. (Green Care Finland i.a.c.)

Ammatillista Green Care -toimintaa voi harjoittaa ohjaavalla tai sitten terapeutisella työotteella, jolloin asiakkaan pohdinta ja oma reflektointi ovat suuremmissa osassa. Luontoavusteista terapiaa harjoittavalla on oltava psyko-, toiminta- tai taideterapeutin koulutus. Lisäksi on oltava puutarhaterapeutin koulutus, eläinavusteisen työskentelyn tai luontoyhteysohjaajan koulutus. (Suomi ym. 2016, 94.)

Luontoavusteisesti työskentelevältä ammattilaiselta edellytetään riittävät perustiedot ihmisen kehittymisen, kuntoutumisen ja hoitamisen peruskysymyksistä. Ammattilaiselta edellytetään myös riittävää tuntemusta vaadittavan asiakasryhmän erityispiirteistä sekä riittävää tuntemusta käytettävän menetelmän perusteista. Tärkeitä taitoja ammattilaiselle ovat hyvät ihmisen ja eläimen kohtaamistaidot, luottamusta herättävä varmuus ja rauhallisuus, innostava ja ammatillinen tapa suhtautua ohjattaviin sekä luottamuksen ja arvostuksen osoittaminen ohjattavia kohtaan. (Suomi ym. 2016, 94.)

Luontovoima ylläpitää terveyttä ja hyvinvointia. Suomalainen luonto tarjoaakin erinomaiset mahdollisuudet monenlaiseen luonnossa tapahtuvaan virkistymiseen, elpymiseen ja voimaantumiseen vaikkapa työssä käyvien jaksamisen tukemisessa. Luontoelämyksiin tapahtuvilla palveluilla voidaan myös suojata mielenterveysongelmilta tai auttaa ikäihmisten toimintakyvyn ylläpitämisessä. Myös kasvatustyössä voidaan hyödyntää luonnonympäristöjä ja eläimiä. Koulun ulkopuolinen oppiminen, esimerkiksi luontoretket ja maatilavierailut tarjoavat omakohtaisia elämyksiä ja kokemuksellista oppimista. Tämä täydentää koulun tietopainotteista opetusta ja luontosuhteen syvenemisen ohella voidaan opetella samalla sosiaalisia taitoja. (Green Care Finland i.a.c.)

Monille kaupungin asukkaille stressi on tyypillistä. Traagiset sekä traumaattiset tilanteet ja tapahtumat voivat häiritä ihmisten elämää, mutta pysyvillä stressitekijöillä voi olla suurempi vaikutus ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin. Pysyviä stressitekijöitä voivat olla esimerkiksi taloudellinen tilanne tai vaikeudet perheolosuhteissa. Tutkimukset osoittavat, että luontoelämykset tarjoavat vastalääkettä stressiin ja tukevat kokonaisvaltaista hyvinvointia tarjoamalla kokemuksia, jotka parantavat mieltä ja kehoa. (University of Washington 2016.)

Yksi luontovoiman muodoista on Shinrin-Yoku, japanilainen metsäkylpy. Japanilaisessa kulttuurissa ihmiset ovat viikonloppuisin matkustaneet kaupungin ulkopuolelle päästäkseen kävelemään metsissä. Shinrin Yoku on 1980-luvulla kehitetty luontoterapian menetelmä, joka tarkoittaa mindfulness-harjoituksia luonnossa. Shinrin-Yoku pohjautuu tutkimustuloksiin luonnossa oleskelun terveysvaikutuksista, kuten psyykkinen hyvinvointi, verenpaineen lasku ja solujen immuunipuolustusjärjestelmän vahvistuminen. Shinrin-Yoku metsäkylpy kestää noin 2,5 tuntia. Se on noin viiden kilometrin mittainen kävelyretki, jonka aikana tehdään mindfulness-harjoituksia kaikille viidelle (jopa kuudennellekin) aistille. Metsäkylvyn voi tehdä yksin, ryhmässä tai ohjaajan kanssa. Shinrin-Yoku -oppaan kautta metsäretkestä voi tehdä syvemmän ja vahvemman, fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia vahvistavan. Harjoitukset vahvistavat luontoyhteyttä ja itsetuntemusta. (Suomi ym. 2016, 40–41; Washingtonin yliopisto 2016.)

Luonnossa voi tehdä myös erilaisia itsetuntemuksen ja tunnetaitojen harjoituksia, parisuhdetyöskentelyä, ja luonto voi olla lasten ja nuorten voimavarana (Nature smart). Luontovoimaa voidaan tuoda sisätiloihin ja kaupunkiympäristöön esimerkiksi siirtola puutarhoilla, kaupunkiviljelyllä tai huonekasvien, ruukkupuutarhojen ja aktiiviviherseiniä välityksellä. (Suomi ym. 2016, 52,66,72, 84–88.)

Green Care Finland -yhdistyksen tarkoituksena on esimerkiksi määritellä raamit Green Care -käsitteen käytölle ja kriteerit Green Care -toiminnalle. Green Care -laatu-merkkejä, LuontoHoiva ja LuontoVoima, voi hakea Green Care -laatulautakunnalta palvelukohtaisesti. (Green Care Finland i.a.b.; Suomi ym. 2016, 95.)

Laatu-merkillä tavoitellaan muun muassa Green Care -palveluiden systemaattista laadunhallintaa sekä Green Care -palveluiden arvostuksen ja tunnettuuden lisäämistä. Lisäksi palveluntuottaja voi Green Care -laatu-merkin avulla erottautua ja markkinoida palveluitaan vastuullisesti tuotettuina. (Green Care Finland 2016.)

Luontolähtöisiä toimintamuotoja soveltavat palvelut voivat kuulua monelle eri toimialalle, kuten seuraavasta kuvioista voimme todeta (Green Care Finland i.a.c).

KUVIO 2. Luontolähtöisten toimintamuotojen jakautuminen eri toimialoille. (Lähde: Green Care Finland ry i.a.c)

LuontoHoiva tarkoittaa luontolähtöisiä sosiaali- ja terveystalvueluita ja LuontoVoima muita luontolähtöisiä virkistys- ja hyvinvoinnin sekä kasvatuksen palveluita (Green Care Finland 2016). Olemme oppineet opinnäytetyön sekä sosionomiopintojen kautta, kuinka voimme tulevaisuudessa hyödyntää etenkin LuontoVoiman -menetelmiä omassa työssämme. Erilaisia menetelmiä voimme hyödyntää niin asiakkaiden, työyhteisöjen kuin myös oman hyvinvoinnin lisäämiseksi.

2.4 Green Care -toiminnan menetelmät

Seuraavasta kuviosta voimme nähdä Green Care -menetelmien jakautumisen aiemmin mainittujen Luontovoiman ja Luontohoivan alueille. Menetelmiä ovat eläinavusteiset menetelmät, puutarhan käyttö, maatilat käyttö sekä luonto kuntoutusympäristönä (Green Care Finland i.a.d).

KUVIO 3. Green Care -menetelmien jakautuminen Luontovoiman ja Luontohoivan alueille. (Lähde: Green Care Finland ry i.a.d)

Eläinavusteisista menetelmistä koulutuksen käyneiden ammattilaisten toteuttama ratsastusterapia on Suomessa tunnetuin eläinavusteisen terapian muoto. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa painopisteenä on ennaltaehkäisevä toiminta sekä sosiaalisen kuntoutuksen tarpeet, joista koulutuksen käynyt ohjaaja vastaa. Eläinavusteisessa toiminnassa sekä -terapiassa voidaan hevosten ohella käyttää monia muitakin koti- tai lemmikkieläimiä, kuten koiria ja kissoja. Kiinnostus on kasvanut myös lehmien, laamaeläinten, lampaiden, vuohien ja kanojen kanssa toteutettavaan eläinavusteiseen työskentelyyn. (Green Care Finland i.a.e.)

Eläinavusteiseen toimintaan perehdymme tarkemmin luvussa 3.

Puutarhan käyttö. Viherympäristöjä voidaan käyttää osana hoitotyötä vähintään kahdella tavalla, aktiivisesti toimimalla tai viherympäristöissä oleilemalla. Puutarhaympäristöissä oleilu vähentää stressikokemuksia, palauttaa kognitiivisia kykyjä ja tuottaa positiivisia tunnetiloja. Hoitopaikoissa on tietoisesti rakennettukin terapeuttisia pihoja, jotka tarjoavat myös mahdollisuuksia sosiaaliseen kanssakäymiseen ja motoristen taitojen vahvistamiseen. Aktiivinen puutarhanhoito voi olla osa virkistystoimintaa tai kuntoutus-

ta ja se vahvistaa omia voimavaroja. Vanhojen positiivisten muistojen elpyminen ja muistelu sekä laitosolosuhteissa tervetullut normaaliudentunne liittyvät usein kasvien kanssa puuhasteluun. (Green Care Finland i.a.f.)

Terapeuttisessa puutarhatoiminnassa käytetään puutarha-aktiviteetteja kuntoutumistavoitteiden saavuttamiseksi. Se on ammattilaisen ohjaamaa asiakaskeskeistä toimintaa. Puutarhaterapiassa kasvit ja niiden kasvatukseen sekä hoitoon liittyvä toiminta on olennaisessa osassa, se on ihmisen ja kasvien tavoitteellista vuorovaikutusta. Terapialla pyritään parantamaan tai kuntouttamaan toimintakykyä, ennaltaehkäisemään toimintakyvyn heikkenemistä tai edistämään hyvinvointia. Suomessa terapeuttisella puutarhahoidolla on pitkät perinteet esimerkiksi psykiatrisessa hoidossa, vaikkakin puutarhaterapian käsite on suhteellisen tuntematon. (Green Care Finland i.a.f.; Suomi ym. 2016. 110.)

Sosiaalisessa puutarhatoiminnassa tavoitteena on vahvistaa yleistä terveyttä ja hyvinvointia. Lisäksi tavoitteena on ylläpitää ihmisen sosiaalisia, kognitiivisia, fysiologisia tai psyykkisiä kykyjä. Sosiaaliseseen kuntoutukseen voi sisältyä myös kuntouttavaa työtoimintaa, työvalmennusta tai ammatillisten tutkintojen suorittamista. (Green Care Finland i.a.f.)

Maatiloja voidaan käyttää kuntoutumisen sekä kasvatuksen ympäristöinä ja maatilojen tarjoamat päivätoimintapalvelut ovat monissa maissa laajentuneetkin viime vuosien aikana. Monille asiakasryhmille luonnon parissa tapahtuva toiminnallisuus ja osallisuuskokemukset ovat olleet soveltuvia. (Green Care Finland i.a.g.)

Maatilan arkiset rutiinit ja luontoympäristön rauhoittava vaikutus ovat keskeisiä mielen-terveystyössä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa. Nämä edistävät asiakkaiden elämänhallinnan tunnetta. Maatilan työt tuovat tekemistä ja antavat samalla päivälle tarkoituksen. Työt myös siirtävät kuntoutujan huomiota pois sairaudesta. Kun asiakkaat näkevät työssä tulokset ja saavat onnistumisen kokemuksia, heidän itseluottamuksensa vahvistuu. Työt maatilalla opettavat vastuullisuutta ja parantavat oma-aloitteisuutta. (Green Care Finland i.a.g.)

Kehitysvammaisille on ollut tärkeää osallisuuden ja toiminnallisuuden kokemukset, joita maatilaympäristössä voi saada. Toiminta on sopinut etenkin luonnon parissa viih-

tyville, jotka ovat kaivanneet fyysistä tekemistä. Maatilat voivat ottaa vastaan koulu-
luokkien ja päiväkotien vierailuja. Omakohtaisten kokemusten myötä lapsille muodos-
tuu käsitys ruoan tuotannon perusteista. Uusien asioiden opiskeluun kokemuksellinen
oppiminen on lapsia innostava ja aktivoiva tapa. Mikäli maatilayritys osallistuu sosiaali-
seen työllistämiseen, voi yritys tarjota tuettua työtä osatyökykyisille henkilöille. (Green
Care Finland i.a.g.)

Luonto kuntoutusympäristönä. Ihmisen ja ympäristön välinen suhde vaikuttaa ihmisen
fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin. Ympäristöpsykologia on tieteenala, jolla tutki-
taan ihmisen ja ympäristön välisiä vuorovaikutussuhteita ja jossa ihminen nähdään toi-
minnallisena sekä yhteisöllisenä olentona, joka sekä kasvaa, että kehittyy saamiensa
kokemusten mukaisesti. (Green Care Finland i.a.h.)

Seikkailukasvatuksen menetelmiä käytetään monella ammattialalla, jolloin toiminnan
toteutustavat, tavoitteet ja painotukset eroavat. Yleisesti seikkailukasvatusta käyte-
tään esimerkiksi nuorisotyössä, kouluissa ja sosiaalityössä. Alan monimuotoisuus mah-
dollistaa jatkuvan kehityksen, joka nähdään rikkautena. Seikkailukasvatuksessa keskeis-
tä on toiminnan tavoitteellisuus sekä osallistuminen uuteen tilanteeseen, joka haastaa
ihmisestä uusia puolia esille. Tavoitteena on myös pyrkimys kokonaisvaltaiseen elä-
mykseen, jossa mukana ovat keho ja mieli. Lisäksi tavoitellaan toiminnallisuuden sekä
rauhallisen olemisen ja kokemisen hetkiä. Keskeistä on myös kokemusten ja niihin liit-
tyvien merkitysten tietoinen työstäminen. Seikkailukasvatuksen menetelmiä on erityi-
sesti käytetty lasten ja nuorten tukipalveluissa. Haasteena voi olla esimerkiksi tunne-
elämän ongelma, koulun häiriökäyttäytyminen tai lastensuojelun tukitarpeet. Seikkailu-
kasvatuksen ja elämyspedagogiikan käsitteitä käytetään usein rinnakkain. (Green Care
Finland i.a.h.)

Myös ympäristökasvatuksessa korostetaan henkilökohtaisia luontokokemuksia, jossa
tavoitteena on ympäristö- ja luontotietoisuuden lisääminen. Se tarjoaa innostavia oppi-
misen ja toimimisen kokemuksia, jotka tukevat eri-ikäisten ihmisten kykyä sekä halua
toimia ympäristön puolesta. (Green Care Finland i.a.h.)

Luonnon voi tuoda myös sisälle varsinkin silloin, kun ulos luontoon meneminen on
haasteellista. Luonnonmateriaalien käyttöön liittyvien mahdollisuuksien muistaminen

on tärkeää, esimerkiksi käpyjen, kaarnanpalasten tai sammaleen käsittely tuottavat monimuotoisia aistielämyksiä. lisäksi käsillä tekeminen ja oman luovuuden käyttäminen tuovat iloa sekä hyvinvointia. (Green Care Finland i.a.h.)

Sosiaalialan tuntemuksen kautta osaamme huomioida ammatillisen vuorovaikutus- ja yhteistyösuhteen asiakkaisiin. Osaamme tunnistaa ihmisen hyvinvointia suojaavia sekä riskitekijöitä. Osaamme kohdentaa ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen tuen sitä tarvitseville. Näin voidaan välttyä korjaavilta ja yhteiskunnallisesti kalliimmilta toimilta.

2.5 Luonto sosiaali- ja terveystalveissa

Green Care Finland -sivustolle on poimittu useita tutkimustuloksia liittyen luonnon merkitykseen kuntoutumisessa sekä eri sairauksien hoidossa. Käymme tässä niitä läpi perehtymättä suoranaisesti itse tutkimuksiin.

Ympäristön merkitystä kuntoutumisen osana on tutkittu useiden asiakasryhmien parissa. Ruotsalaistutkimuksen mukaan kuntoutusympäristön tulisi olla potilaan toimintakyvyn mukaista. Akuutissa kriisivaiheessa ihmisillä on taipumus kääntyä sisäänpäin, jolloin ympäristön tulisi olla rauhoittumista ja turvallisuuden tunteita vahvistava. Kun toimintakyky vähitellen palautuu, ihmisen kyky käsitellä ympäristöä koskevaa havaintotietoa kasvaa. Tällöin hän kykenee vähitellen osallistumaan yhä vaativampiin tilanteisiin, joihin voi liittyä muun muassa sosiaalista vuorovaikutusta ja toiminnan odotuksia. Luontoon ja eläinten läsnäoloon liittyvät vaikutukset sallivat sekä rauhoittumisen että sisäänpäin kääntymisen. Ne sallivat myös aktivoitumisen ja osallistumisen kautta tapahtuvan kuntoutumisen myöhemmissä vaiheissa. (Green Care Finland i.a.i.)

Työterveyslaitoksen kirjallisuuskatsauksessa kerätyn tiedon sekä tutkimustiedon mukaan ikkunanäkymillä, luontotaiteella ja luonnonvalolla hoitoympäristöissä voidaan tehokkaasti lievittää potilaiden, perheiden ja työntekijöiden stressiä, parantaa heidän hyvinvointiaan sekä lisätä työntekijöiden työtyytyväisyyttä. (Green Care Finland i.a.i.)

Tutkimuksissa on todettu ADHD -lasten (attention deficit and hyperactivity disorder) levottomuuden ja häiriökäyttäytymisen lisääntyvän huomattavasti, kun luonnossa tapahtuva liikkuminen on korvattu sisäliikunnalla ikkunattomassa tilassa. Lisäksi lasten leikkiympäristön vihreys lievitti oireiden esiintymistä. On todettu myös, että ADHD -lasten keskittymiskyky paranee enemmän luonnossa tapahtuvan, kuin mitä kaupunkiympäristöön sijoittuvan kävelyretken jälkeen. (Green Care Finland i.a.i.)

Puutarha- ja luontoavusteisuuden menetelmiä käytetään yleisesti dementiaa sairastavien hoitolaitoksissa, esimerkiksi tuomalla sisälle valokuvia tai viherkasveja ja osa potilasta pystyy osallistumaan ulkoiluun sekä puutarhatoimintaan. Näin on voitu parantaa niin potilaiden kokonaisvaltaista elämänlaatua kuin myös potilaiden lähiomaisten ja henkilökunnan hyvinvointia. Lisäksi tutkimuksissa on havaittu, että luonnossa ja puutarhassa enemmän liikkuvilla on ilmennyt vähemmän aggressioita, unettomuutta ja heidän lääkehoitoaan on voitu vähentää. Eräässä tutkimuksessa on todettu puutarhahoidolla olevan dementiaa ehkäisevä vaikutus. (Green Care Finland i.a.i.)

Liikunnalla tiedetään olevan myönteisiä vaikutuksia lievissä ja keskivaikeissa mielenterveydenongelmissa, lähes lääkehoitoa vastaavaa luokkaa. Ulkona tapahtuvan kuntouluun on todettu tukevan erityisesti mielialan kohenemistä. Puutarhaterapialla psykiatrisen hoidon osana on saavutettu ahdistuneisuuden, stressin ja masennusoireiden vähenemistä sekä vuorovaikutustaitojen ja ruokahalun paranemista. Osana mielenterveyden tukijärjestelmiä luontolähtöisillä menetelmillä nähdään olevan selkeä rooli. (Green Care Finland i.a.i.)

3 ELÄINAVUSTEINEN TOIMINTA GREEN CAREN MENETELMÄNÄ

Useissa tutkimuksissa on todettu, että pelkkä eläimen läsnäolo voi saada aikaan ihmisessä rauhoittavia vaikutuksia sekä eläimen kosketus ja läheisyys tuovat lohtua ja tukea. Eläinsuhteiden luotettavuus tukee rauhoittumista. Eläimiin voi turvautua silloinkin, kun ihmissuhteissa on vaikeuksia, koska niiden tarjoama lohtu ja läheisyys ovat jatkuvasti saatavilla. (Green Care Finland i.a.e.)

3.1 Eläinavusteinen toiminta

Eläinavusteisesta terapiasta (Animal Assisted Therapy, AAT) puhutaan silloin, kun terveys- tai sosiaalialan koulutuksen saanut terapeutti käyttää eläimiä työssään apuna. Terapiassa hoidettavalla on diagnoosi, hoidolla on tavoite sekä edistymistä seurataan järjestelmällisesti. (Green Care Finland i.a.e.)

Kuntoutustilannetta eläimen mukaan tulo muuttaa monella tavoin. Puhumisen lisäksi voidaan hyödyntää toiminnan ja elämysten kautta tapahtuvaa oppimista. Eläimen kanssa työskennellessä voidaan saada esille myös sellaista tunnetason tietoa, jolle ei vielä ole sanoja. Kun eläin reagoi näihin, asia voidaan terapeutin tuella ottaa tietoisesti työstämisen pariin. (Green Care Finland i.a.e.)

Keskeinen eläinavusteisen terapian ja toiminnan edellytys on eläimen hyvinvoinnista huolehtiminen, vain virkeä ja tasapainoinen eläin voi olla tukena asiakkaiden kuntoutumisessa. Eläinavusteista toimintaa on Suomessa muun muassa kaverikoirat. Lisäksi kissoja, lampaita ja alpakoita hevosten lisäksi käytetään eläinavusteisessa toiminnassa. Eläinavusteinen toiminta parantaa ihmisten hyvinvointia, kohottaa elämänlaatua ja antaa virikkeitä. (Green Care Finland i.a.e.)

3.2 Hevosavusteinen toiminta

Hevosta käytetään monin eri tavoin sosiaali-, terveys- ja kasvatuspalveluissa. Hevonen on hyvä kasvattaja, opettaja sekä yhteistyökumppani. Hevosen kanssa tekeminen on vaikuttavuudeltaan laaja-alaista ja monitasoista niin psyykkisesti, sosiaalisesti kuin fyysisestikin. Hevosen ja ihmisen välinen vuorovaikutus vahvistaa tunnetaitoa, itsetuntoa ja elämänhallintaa. (Hippolis i.a.)

Hevonen herättää olemuksellaan tunteita, mieli- ja muistikuvia ja jo hevosen liike vaikuttaa ihmiseen tunnetasolla. Vuorovaikutus hevosen kanssa perustuu paljolti ihmisen käyttämiin kehonkieliin, joten hevonen vastaa niihin omalla käytöksellään. Kehonkielillä hevoseen vaikuttamista voi harjoitella ja vahvistaa, jolloin vuorovaikutuksen onnistuminen voi vaikuttaa myös mieleen. Lisäksi ihmisen tunnetilalla on vaikutusta siihen, kuinka hevonen käyttäytyy. (Rokka 2011, 82.)

Hevosten määrä Suomessa on pysynyt kohtalaisen tasaisena vuosien 2009-2015 välillä. Vuonna 2009 hevosten määrä oli 72 300, josta ratsujen osuus oli 17 500. Vuosina 2011-2013 hevosten määrä nousi muutamalla tuhannella ja hevosia olikin 75 000-75 500. Vuonna 2014 hevosten määrä lähti hieman laskuun ja vuonna 2015 hevosia oli 74 200 ja niistä ratsujen osuus oli 19 400. (Hippolis 2016.)

Terapiatyössä korostuu terveysalan ammatillinen osaaminen ja hevonen toimii kumppanina, mahdollistaen kuntouttavan toiminnan. Hevosavusteista toimintaa voidaan käyttää muun muassa ennaltaehkäisevässä työssä sekä avohuollon tukitoimena, toimintakyvyn ylläpidossa, ikäihmisten aktivoinnissa, lastensuojelussa sekä perhekodeissa. Hevosella on tulevaisuudessa luultavasti yhä merkittävämpi rooli ihmisen hyvinvoinnin edistämisessä niin virkistys-, liikunta-, hyvinvointi- kuin sosiaali- ja kuntoutuspalveluissa. Hevosavusteinen toiminta (Equine Assisted Activities eli EAA) on yksi Green Care -toiminnan edelläkävijöistä Suomessa (Hippolis i.a.) Olemme oppineet, kuinka ennaltaehkäisevässä työssä hevosta tulisi käyttää enemmän osana sosiaali- ja terveyspalveluita.

Hippoterapiaa voidaan sanoa terapiaksi hevosen avulla. Hippoterapiaa on käytetty jo toisen maailmansodan jälkeen haavoittuneille sekä käytetty lääkinällisenä kuntoutuksena CP (Cerebral Palsy) -vammaisille ja MS (Multippeliskleroosi) -potilaille. Tässä

toiminnassa ratsastus on motoriikan tukena. Hippoterapia on eläinavusteisen terapian muoto, jolla voidaan saada aikaan myönteisiä muutoksia ortopedisiin, neurologisiin, lääketieteellisiin ja fyysisiin ongelmiin. Hippoterapia vaikuttaa myös psyykkisiin, kognitiivisiin, käytöksellisiin ja sosiaalisiin ongelmiin. Hevosen liikkeitä ja rytmiä hyödyntämällä vaikutetaan ihmisen aisteihin ja hermostoon. Hippoterapia on ammatillista toimintaa ja sitä voivat käyttää työväliseenään koulutetut henkilöt muun muassa fysioterapeutit ja psykoterapeutit. (Siven 2015, 15–16.)

Hevosterapian tavoitteena on auttaa ihmistä kehittämään tarvittavia ominaisuuksia ja taitoja kuten vastuullisuus, ongelmanratkaisukyky, itseluottamus ja itsehillintä. Ratsastusterapia on kuntoutusmuoto, jossa hevonen, ratsastusterapeutti ja kuntoutuja toteuttavat yhdessä yksilöllistä, suunnitelmallista ja tavoitteellista kokonaisvaltaista työtä. Se on osa kokonaiskuntoutusta, jota fyysisesti, psyykkisesti tai sosiaalisesti tarvitseva kuntoutuja saa. Terapeutin koulutuksesta riippuen ratsastusterapialla voi olla myös kasvatuksellisia ja psykologisia tavoitteita; se ei lisää vain toimintakykyä, vaan kohentaa myös kuntoutujan mielen tasapainoa ja psyykkisiä valmiuksia. Ratsastusterapiassa ihminen on kehollaan, tunteillaan ja ajatuksillaan koko ajan kosketus-, liike- sekä tunnevuorovaikutuksessa hevosen ja sen elinympäristön kanssa. Ratsastusterapiaa voidaan käyttää kuntoutusmuotona esimerkiksi masennuksen hoidossa, neliraajahalvaantuneilla, autistisilla sekä oppimis- ja kehityshäiriöisillä. (Siven 2015, 16–17; Orava 2010, 19.)

Vammaisratsastus ei ole terapia- tai kuntoutusmuoto, vaan erityisryhmiin kuuluvien harrastusmuoto. Vammaisratsastus määritellään urheilulajiksi. Vammaisratsastuksen tavoitteena on oppia ratsastamaan vamman asettamien rajoitusten puitteissa ja ne huomioon ottaen sekä opetus ja olosuhteet sovelletaan asiakkaalle sopivaksi. Tarvittaessa voidaan käyttää myös avustajaa. (Orava 2010, 18.)

3.3 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta

Sosiaalisen ja pedagogisen näkökulman yhdistyminen tekee toiminnasta sosiaalipedagogista silloin, kun sosiaalipedagoginen teoria ja ideologia kääntyvät käytännön toiminnaksi. Tällöin voidaan puhua sosiaalipedagogiikasta. Sosiaalipedagogiikan keskeisiä käsitteitä ovat syrjäytyminen ja sen ehkäisy sekä elämänhallinta ja sen kehittämisen

tukeminen, pedagoginen suhde ja dialogisuus (aito kohtaaminen vuorovaikutuksellisessa suhteessa) sekä yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja elämyksellisyys. (Orava 2010, 10–11; Siven 2015, 13.)

Ajattelun ja toiminnan käsite koskee yksilön ja yhteiskunnan suhdetta sekä yhteiskunnan integroitumista. Sosiaalipedagogiikka voidaan nähdä syrjäytymisen ehkäisyyn ja lievittämiseen liittyvänä alana. Määrittelyssä on otettava huomioon sekä sosiaalinen että pedagoginen puoli. Voi siis olla pedagogiikkaa, joka on sosiaalista tai sitten sosiaalista työtä kasvatuksellisin elementein. Sosiaalipedagogiikka on yläkäsite toiminnalle, jonka tavoitteena on erilaisten sosiaalisten ongelmien ehkäiseminen ja lievittäminen kasvatuksellisin keinoin. Toiminnassa on nähtävissä ihmisen kasvaminen yksilönä ja persoonana sekä ihmisen kehittyminen yhteisön jäsenenä. Toiminnan lähtökohtana on yksilön voimavarojen vahvistaminen ja elämänhallinnan tukeminen niin, että yksilön osallistuminen yhteiskuntaan täysivaltaisena mahdollistuu. Sosiaalipedagogiikan haltuunotossa keskeistä on omaksua, että siitä on olemassa erilaisia käsityksiä ja yksiselitteinen määrittely on mahdotonta. (Orava 2010, 8–10.)

Suomessa 2000-luvun alkupuolella on kehitetty sosiaalipedagogiikan viitekehyksinen interventiomenetelmä, sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on sosiaalisen syrjäytymisen ehkäisyyn sekä sosiaalisen kasvun ja hyvinvoinnin tukemiseen tähtäävää toimintaa. Toiminnan lähtökohtana on ihmisen ja hevosen vuorovaikutus sekä talliyhteisö, jossa kyseinen toiminta tapahtuu. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry. 2015.) Hevosen avulla pyritään näyttämään sellaisten asioiden tärkeys, joista oma hyvinvointikin syntyy. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan toiminnallisuuden, yhteisöllisyyden ja elämyksellisyyden kautta voidaan vaikuttaa yksilöiden itsetuntoon ja itsetuntemukseen rakentavasti, opetella elämänhallintataitoja, sosiaalisia taitoja sekä tunnistaa omia tunteita. (Orava 2010, 9; Siven 2015, 8.)

Kaiken toiminnan lähtökohtana on hevosen hyvinvointi ja siihen liittyvät asiat. Toiminnalle on tyypillistä moninaisuus, sitä ei voida pelkistää vain joihinkin työmuotoihin tai toimintamalleihin. Nähtävissä on ennaltaehkäisevä ja korjaava näkökulma. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa puututaan syrjäytymiseen silloinkin, kun se on jo alkanut. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta voi olla lastensuojelutyön työmuoto, mukana perheneuvolapsykologin asiakastyössä, huumeriippuvaisten nuorten aikuisten kuntout-

tamisessa tai nuorten sosiaalisessa kuntoutuksessa. Toimintaa ohjaa sosiaalipedagogisen hevostoimintakoulutuksen käynyt henkilö eikä toiminta ole terapiaa. (Orava 2010, 5–7; Siven 2015, 18).

Tänä päivänä kuitenkin yhä suuremmaksi sairastaakaksi nousee mielenterveyden häiriöt, joten äärimmäisen tärkeässä roolissa on nuorten mielenterveyden edistäminen ja häiriöiden ennaltaehkäisy. Yleisimpiä mielenterveyden häiriöitä ovat masennus, itsetuhoisuus sekä ahdistuneisuus- ja käytöshäiriöt, joista masennus on jo merkittävä työ- ja toimintakykyä alentava tekijä. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos i.a.)

Syrjäytymistä on hankalaa määritellä, koska se ei ole niin yksiselitteistä ja leimaa helposti ryhmän, johon se kohdistuu. Myös sosiaalityön ja sosiaalipolitiikan tutkimuksessa sille on erilaisia määritelmiä, esimerkiksi syrjäytyminen, huono-osaisuus, marginalisointuminen ja toiseus, lisäksi köyhyys on keskeistä syrjäytymisessä. Nuorten syrjäytyminen on yleensä tilapäistä eikä heijastu kaikkiin elämän osa-alueisiin. Silti heikoimmassa asemassa olevat henkilöt jäävät kaiken ulkopuolelle eikä ongelmien laajuutta saada edes tietoon. Syrjäytyminen on tietyllä tavalla tämän ajan kuva ja haaste. (Riihimäki & Ronkainen 2010, 5-7.)

Asiakkailla voi olla rajoitteita liikunta- ja toimintakyvyssä. Sosiaalipedagogista hevostoimintaa suunniteltaessa liikunta- ja toimintarajoitteisille asiakkaille on tärkeää miettiä toiminnan sisältöä. Rajoitteista on hyvä tietää etukäteen, jotta talliolosuhteet (valaistus, erilaiset rampit) saataisiin muokattua asiakkaalle sopivaksi. Ratsastus kehittää ihmisen fyysisiä puolia ja sen vaikutukset ihmisen fysiikkaan ovat moninaiset niin hieno- kuin karkeamotoriikankin puolella. (Arponen 2012, 26.)

Sosiaalipedagogista hevostoimintaa harjoittavan on täytynyt suorittaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutus, jonka laajuus on 25 op (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry. 2015). Kuluttajaturvallisuuslainsäädännön mukaan vastuu toiminnan turvallisuudesta on aina toiminnanharjoittajalla koko palvelun ajan (esimerkiksi tallialueella ja leiritoiminnassa). Toiminnanharjoittajalla on velvollisuus estää tai keskeyttää palvelu, mikäli siitä aiheutuu vaaraa kuluttajalle.

Eettisten ohjeiden mukaan toimintaa tarjotessa asiakkaalle on selkeästi selvitettävä toiminnan periaatteet ja riskit sekä toiminta suunnitellaan asiakaslähtöisesti sitä arvioiden. Toiminnan harjoittajaa sitoo vaitiolovelvollisuus ja asiakassuhde on luottamuksellinen. Turvallisuudessa huomioidaan psyykkiset, fyysiset ja sosiaaliset turvallisuustekijät. Asiakkaan yksilöllinen kasvu tapahtuu sosiaalisen vuorovaikutuksen kautta ja sosiaalinen kasvu edellyttää yksilöllistä kehittymistä. Hevostoiminnassa avustavien henkilöiden tulee olla tehtävänsä perehdytettyjä sekä hevosten toimintaan soveltuvia ja siihen koulutettuja. Varusteiden tulee olla asianmukaisessa kunnossa. (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry. i.a.)

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) laatiman ohjeen (Ratsastuspalveluiden turvallisuuden edistäminen, Tukes-ohje 5/2015) tarkoituksena on lisätä ratsastuspalveluiden turvallisuutta, tehostaa turvallisuuden valvontaa sekä ennaltaehkäistä tapaturmia ja onnettomuuksia. Ohje on tarkoitettu erityisesti toiminnanharjoittajille sekä valvontaviranomaisille. Ohje pohjautuu vallitsevaan lainsäädäntöön.

4 OPINNÄYTETYÖN YHTEYS KAINUUN GREEN CARE -TOIMINTAAN

Opinnäytetyössä halusimme ensin tutkia sosiaalipedagogisen hevostoiminnan käyttöä Kainuun alueella. Kainuussa on vain muutama sosiaalipedagogista hevostoimintaa harjoittavaa tahoja ja koimme, ettemme olisi saaneet riittävää määrää tietoa opinnäytetyön toteuttamiseen. Kun saimme yhteyden yhteen sosiaalipedagogista hevostoimintaa tarjoavaan yritykseen, hänen kauttaan saimme yhteistyökumppaniksi Luonto Voimaksi Kainuussa -hankkeen. Lähdimme siis tätä kautta perehtymään enemmän Green Careen ja sen merkitykseen, unohtamatta kuitenkaan sosiaalipedagogista hevostoimintaa.

Näemme, että tulevaisuudessa Green Care -toiminnalla olisi käyttöä ja haluaisimmekin itse olla jopa kehittämässä sitä eteenpäin. Green Care olisi hyvä toimintatapa parantamaan ihmisten hyvinvointia ja samalla pitkällä aikavälillä kansantalouden positiivista kehitystä. Esimerkiksi masennuksen hoidossa sosiaalipedagoginen hevostoiminta on todettu myönteisenä ja kannattavana keinona. Myös aikaiselle eläkkeelle siirtymiselle ja sairauspoissaolojen vähentämiselle sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla voisi olla mahdollisuuksia.

4.1 Yhteistyö Luonto voimaksi Kainuussa -hankkeen kanssa

Luonto voimaksi Kainuussa -hanke (1.1.2017–31.12.2018) on kahden organisaation yhteistyönä toteuttama tiedonvälityshanke. Pää toteuttajana hankkeessa on Luonnonvarakeskus (LUKE) ja osatoteuttajana Kajaanin ammattikorkeakoulu Oy (KAMK). Lisäksi yhteistyötä tehdään muun muassa Kajaanin kaupungin liikelaitoksen (KAO) omien Green Care -teemaan liittyvien hankkeiden kanssa. Kainuun Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on rahoittanut hanketta Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta 100% tuella. (H. Kotilainen, henkilökohtainen tiedonanto 2017; Luonnonvarakeskus Luke 2016.)

LUVOKA-hankkeen tavoitteena on lisätä Green Care -toiminnan tunnettua Kainuussa välittämällä tietoa eri kohderyhmille ja sen kautta mahdollisuuksia hyödyntää Green Carea liiketoiminnassa. Myös verkostoituminen näkyy vahvana hankkeessa, niin yksit-

täisten toimijoiden, maakunnallisten kehittäjätahojen kuin valtakunnallisten koulutus- ja koordinoitihankkeiden kanssa. Yhteistyötä toteutetaan järjestämällä kohtaamispaikkoja kahvitilaisuuksissa, toimintapaikoissa ja seminaareissa. Verkostoitumisen ohessa kartoitetaan Green Care -palveluiden tarvetta, erilaisia asiakasryhmiä, olemassa olevia palveluita ja alueellisia hyvinvointitarpeita. Hankkeen työntekijät antavat neuvontaa ja opastusta sekä näkyvät aktiivisesti Green Carea koskevissa väylissä. LUVOKA-tiedonvälityshankkeen aikana muodostuneiden verkostojen ja kanavien on tarkoitus jäädä aktiivisesti elämään palveluntarjoajien, käyttäjien, oppilaitosten, sidosryhmien ja tutkimusorganisaatioiden hyväksi. (Luonnonvarakeskus Luke 2016.)

LUVOKA-hanke on toteuttanut syksyllä 2017 kyselyn Green Care -palveluiden tarpeesta Kainuussa. Kyselyn tavoitteena oli selvittää tarvetta luontoa hyödyntäville sosiaali-, terveys- ja kasvatustarpeille Kainuussa. Kohderyhmänä kyselyssä olivat Green Care -palveluita mahdollisesti ostavat tai hyödyntävät tahot. Kyselyyn osallistuminen oli vapaaehtoista anonymiteettiä kunnioittaen. Kyselyn tuloksia hyödynnetään jatkossa Green Care -toimintamallien kehittämiseen Kainuussa ja vastaukset antavat arvokasta tietoa kehittämistarpeista. (H. Kotilainen, henkilökohtainen tiedonanto 2017.) Tulokset saimme käyttöömmme heti kyselyn päätyttyä taulukoin koottuna. Tulokset antoivat pohjan oman tutkimuksemme tekemiselle.

Kyselyyn vastaajia oli yhteensä 49 henkilöä. Vastaajista Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon palveluksessa työskenteleviä oli reilut 63 %. Muista vastaajista kunnan palveluksessa olevia oli noin 14 %, seurakunnan palveluksessa olevia noin 8 %, kolmannella sektorilla (esimerkiksi yhdistyksissä) työskenteleviä noin 12 % ja jossain muussa organisaatiossa työskenteleviä noin 2 %. (Luonto voimaksi Kainuussa -hanke 2017.)

Asiakasryhmät vastauksissa jakaantuivat useille eri asiakasryhmille. Useimmat vastaajista työskentelivät ikäihmisten, nuorten aikuisten sekä lasten ja nuorten parissa. Merkityksellisimmiksi tavoitteiksi asiakasryhmien kannalta vastaajat näkivät ennaltaehkäisevän, kuntouttavan, osallistavan ja virkistysellisen toiminnan. (Luonto voimaksi Kainuussa -hanke 2017.)

Vastaajista reilulle 10 %:lle Green Care -toiminta oli ennestään tuttua. Vajaalle 40 %:lle Green Care -toiminta oli jokseenkin tuttua. Reilulle 20 %:lle Green Care -toiminta ei

ollut lainkaan tuttua ja lopuille vastaajille vähäisesti. Vastaajista noin 33 % on käyttänyt luonto-, eläin-, maatala- tai puutarha-avusteisia menetelmiä työssään. Suurin piirtein yhtä moni on ohjannut asiakkaita käyttämään vastaavia palveluita. (Luonto voimaksi Kainuussa -hanke 2017.)

Vastausten perusteella luonto-, eläin-, maatala- tai puutarha-avusteisista palveluista asiakkaille oli hankittu eniten sosiaalipedagogista hevostoimintaa, toimintaterapiaa, vanhusten asumispalveluita sekä syrjäytymistä ehkäisevää toimintaa. (Luonto voimaksi Kainuussa -hanke 2017.)

Vastaajilla oli mahdollisuus kertoa, millaisille Green Care -palveluille he näkisivät erityisesti tarvetta Kainuussa. Vastauksissa toivottiin enemmän luontoon liittyvää sekä eläinavusteista toimintaa. Vastauksissa toivottiin myös, että olisi valmiiksi tuotteistettuja, kohtuuhintaisia ja esteettömiä paketteja niin henkilöstön, kuin asiakkaiden käyttöön. Lisäksi vastauksista nousi esille, että Green Care -palveluiden tarjonta on heikkoa, tietoa asiasta on liian vähän sekä olisi huomioitava palveluiden saatavuus ja saavutettavuus. Ennaltaehkäisevässä työssä ja syrjäytymisen ehkäisyssä palveluilla nähtäisiin olevan tarvetta. (Luonto voimaksi Kainuussa -hanke 2017.) Yksi kommentista mielestämme kiteytti vastaajien mielipiteet:

Monien asiakasryhmien kanssa voitaisiin ottaa käyttöön tavoitteellisesti ja ammatillisesti luodut Green Care -menetelmät asiakkaiden hyvinvoinnin lisäämiseksi. Monet työntekijät näitä käyttävät työssään, mutta mikäli toiminnalla ei ole kirjattuja tavoitteita ja seuranta jää toiminta "puuhailuksi". Tämä vaatisi lisäkoulutusta ja tiedon leviämistä. Tällaiselle toiminnalle nousee selkeät perusteet monista tutkimuksista luonnon ja eläinten tuomista hyvinvointivaikutuksista. Osa asiakkaiden hyvinvointia lisäävästä luonto- ja eläinavusteisesta toiminnasta voitaisiin taas ostaa ostopalveluna Green Care -palveluita tarjoavilta tahoilta. Tällaisia voi olla esim. eläinavusteiset toiminnat, joita työpaikalla ei ole mahdollisuutta investoida ja hoitaa. Yhteistyöllä saataisiin esimerkiksi maatilat kuntouttavan toiminnan ympäristöksi.

Kyselyssä kysyttiin, mitä vaikutuksia Green Care -palveluilla voitaisiin saavuttaa. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että Green Care -palvelut ovat merkityksellisiä erilaisien asiakkaiden hyvinvoinnin tukemisessa. (Luonto voimaksi Kainuussa -hanke 2017.)

Lisätietoja Green Care -palveluista ja niiden vaikutuksista vastaajat halusivat eniten saada internetistä, erilaisista koulutuksista tai kursseista, sosiaalisesta mediasta sekä paikallislehdistä. (Luonto voimaksi Kainuussa -hanke 2017.)

Lopuksi vastaajilla oli vapaa sana ajatuksista koskien Green Carea Kainuussa. Yksi vastauksista nosti mielestämme Kainuun tilanteen hyvin esille.

Green Care on laaja kokonaisuus, mutta erityisen hyvä ajatus osaksi Kainuun sosiaali- ja terveystalvveluja sekä kasvatuspalveluja. Kaikenikäisten osallisuuden ja toiminnallisuuden tukemiseen sen sisältä löytyy erittäin hyviä ja motivoivia toimintatapoja. Kainuussa on isoja huolia niin lastensuojelussa kuin nuorten aikuisten syrjäytymisessä sekä työllisyyden hoidossa. Uudet näkökulmat ovat enemmän kuin tervetulleita. Ja ennaltaehkäisevässä toiminnassa on toinen iso painopiste, johon Green Care vastaa hyvin. Ja maailmalta saamme jatkuvasti hyvää esimerkkiä erilaisista toiminta tavoista. Ja yhä enemmän myös kotimaasta! Näistä esimerkeistä oppimalla varmasti saamme Kainuuseen upeita toimintatapoja!

4.2 Green Care -toiminnan kehittäminen Kainuussa

Kainuussa on menneillään useita Green Care -toimintaan liittyviä hankkeita. Yksi niistä on vuoden 2017 alusta alkanut Luonto voimaksi Kainuussa -tiedonvälityshanke, jota käsitelimme jo aiemmassa kappaleessa. Seuraavassa käsittelemme myös muita menneillään olevia hankkeita. Kainuun maakuntaohjelmassa sekä Kainuun biotalousstrategiassa on nostettu esiin myös Green Care ja sen mahdollisuuksien hyödyntäminen. Nostamme asiakirjoista esille keskeisimmät asiat liittyen opinnäytetyön aiheeseen.

Valtakunnallisessa Green Care -koulutusmalli korkea-asteelle -hankkeessa (2015–2018) kehitetään 30 opintopisteen koulutuskokonaisuutta yhteistyössä ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen kanssa. Koulutuksessa perehdytään muun muassa Green Care -perusteisiin, luonto- ja eläinavusteisiin menetelmiin, toimintaympäristöihin sekä yrittäjyyteen. Koulutus on suunnattu muun muassa Green Care -alan asiantuntijoille, palvelujen tuottajille sekä työntekijöille, opettajille ja korkeakoulutuksessa oleville sekä tuleville ammattilaisille. Tätä koulutusta toteutetaan myös Kajaanin ammattikorkeakoulussa. (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2.10.2015; Lipponen, Hökkä & Turpeinen 2017.)

Kantri & Co. -Yhteistyöllä valmiuksia ja kasvua elintarvike- ja luontoaloille -hanke on Kainuun ammattiopiston ja ProAgria Kainuu ry:n hallinnoima 31.12.2018 saakka kestävä yhteistyö-, valmennus- ja koulutushanke. Hankkeen tavoitteena on esimerkiksi parantaa yrittäjien menestymisedellytyksiä heidän osaamistaan kehittämällä, yhteistyötä yli toimialojen sekä kehittäjäverkoston osaamisen lisääntyminen. Se järjestää muun muassa lyhytkoulutusta ja valmennusta yrityksille Green Care -palveluiden tuotteistamiseen sekä liiketoimintaosaamiseen liittyen. Lisäksi hankkeessa perehdytään Green Care -perusteisiin, joka mahdollistaa vuonna 2017 käyttöön otetun Green Care -laatumerkin hakemiseen. (Kainuun ammattiopisto 2017; Lipponen ym. 2017.)

Kuhmon Green Care -hankkeen (1.2.2015–31.1.2018) tavoitteena on parantaa pitkään työttömänä olleiden kuhmolaisten työ- ja toimintakykyä erilaisten luontolähtöisten menetelmien avulla siten, että hankeosallistuja on työsuhhteessa Kuhmon kaupunkiin ja tekee päivittäistä työtä hankkeen työpisteissä. Lisäksi tarpeen mukaan järjestetään erilaisia työ- ja toimintakykyä lisääviä toimintoja. (Kuhmon kaupunki 2017.)

Sosiaalisen osallisuuden ja työllisyyden kehittämishanke KUJELMA (1.3.2016–28.2.2018) on Suomussalmen kunnan hallinnoima hanke. Sen tavoitteena on tukea asiakkaiden osallisuutta yhteiskunnassa taiteen ja luonnon keinoin sekä lähtökohtana ovat työllistymisen esteiden ja syrjäytymisen poistaminen. Kohderyhmänä ovat työikäiset työelämän ulkopuolella olevat henkilöt, joiden työ- ja toimintakyky on heikentynyt. Hankkeen toimintamuotoina ovat muun muassa luonnossa liikkuminen ja sen yhdistäminen monipuoliseen taiteelliseen työskentelyyn, kalastus sekä marjastus. Lisäksi toteutetaan myös henkilökohtaista palveluohjausta sekä työ- ja toimintakyvyn arviointia. (Suomussalmen kunta i.a.)

Kainuun maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma (TOPSU) 2017–2018 on maakunnan yhteistyöryhmän (MYR) hyväksymä (17.10.2016/§ 29) lakisääteinen asiakirja. Toimeenpanosuunnitelmalla ohjataan Kainuun maakuntavaltuuston hyväksymän maakuntaohjelman toimeenpanoa ja se on tärkein Kainuun käytännön aluekehittämistä ohjaava yhteinen asiakirja. Toimeenpanosuunnitelma on osa ohjelmaprosessia, jossa Kainuu-ohjelma (Hyvinvoiva ja elinvoimainen Kainuu) tähtää pitkällä aikavälillä (vuoteen 2035) kunnianhimoisiin uudistuksiin. Kainuu-ohjelman ja siihen sisältyvän maakuntaohjelman asema alueellisessa kehittämistyössä perustuu lakiin alueiden kehittämisestä.

Toimeenpanosuunnitelma (TOPSU) on lyhyen tähtäimen linjaus ja sen luonne on ohjaava sekä uusia mahdollisuuksia etsivä. Suunnitelmassa on neljä toimintalinjaa: 1) elinvoimainen ja uudistuva elinkeinoelämä 2) Saavutettava, toimivien palvelujen ja hyvän ympäristön sekä yhteistyön Kainuu 3) Hyvinvoiva Kainuu 4) Kainuu-kuva. (Kainuun liitto 2016, 5–7.)

Kainuun maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelmassa (TOPSU 2017–2018) maaseudun kehittäminen nähdään osana maakuntaohjelmaa. Maaseudun kehittämisohjelman painopisteitä ovat maaseutuelinkeinot, maaseutuyritykset, biotalous, maaseudun palvelut ja saavutettavuus sekä elinvoimainen ja houkutteleva toimintaympäristö. Kehittämiseen on saatu hanketukea ja tuella selvitetään myös Green Caren mahdollisuuksia. (Kainuun liitto 2016, 16–17.)

Kainuun maakuntaohjelman toimenpidesuunnitelman (TOPSU) 2017–2018 kolmantena toimintalinjauksena (TL 3) on Hyvinvoiva Kainuu. Alueellisen kehittämisen tehtävä on parantaa edellytyksiä ihmisten kokemalle fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille. Perustana yksilölliselle hyvinvoinnille ovat usko tulevaisuuteen, myönteinen ja kannustava asenne, luottamus sekä sitoutuminen. Tavoitteina ovat muun muassa kainuulaisten terveyden ja toimintakyvyn parantaminen sekä eriarvoisuuden vähentäminen siten, että terveyserot kaventuvat, kokemus hyvinvoinnista paranee sekä yhteisöllisyys ja osallisuus vahvistuvat. Monipuolisilla ja laadukkailla palveluilla sekä kehittämistoimilla kannustetaan ja tuetaan ihmisiä kantamaan vastuuta itsestään ja läheisistään sekä huolehtimaan yhteisesti ympäristöstä. (Kainuun liitto 2016, 35.)

Toimintalinjauksessa 3.2, terveyden ja toimintakyvyn ylläpito, strategisena toimintalinjauksena on vahvistaa terveyttä ja hyvinvointia edistävien palvelujen laatua muun muassa palvelumuotoilulla, saatavuutta kehittämällä sekä käyttöönottamalla liikkuvia ja sähköisiä palveluja. Tavoitteena on siirtää palvelujärjestelmien kehittämisen painopistettä korjaavasta toiminnasta varhaiseen puuttumiseen, ongelmien ennaltaehkäisyyn sekä terveyttä edistäviin toimiin. Kärkitoimenpiteistä yksi on vahvistaa luontoon perustuvien terveys- ja hyvinvointipalvelujen (Green Care -palvelut) kehittämistä ja käyttöönottoa. Lisäksi toimenpiteessä vahvistetaan asiakaslähtöisyyttä Green Care -palveluiden luomisessa sekä kehittämisessä. Tässä painotus on terveyttä ylläpitävien ja

sairauksia ennalta ehkäisevien omaehtoisten palvelujen kehittämisessä ja käyttöönotossa. (Kainuun liitto 2016, 36–37.)

Kainuun liiton koordinoimana on laadittu Kainuun biotalousstrategia vuosiksi 2015–2020. Biotalous on yksi Kainuun maakuntaohjelman (Kainuu-ohjelma 2014) elinkeinosten kehittämisen kärkitoimiala. (Kainuun liitto i.a., 4.)

Suomen biotalousstrategiassa korostetaan, että biotalouteen liittyvän toiminnan tulee olla kestävä kehityksen mukaista ja olla osana laajempaa vihreää taloutta. Biotaloudessa on kysymys biologisten luonnonvarojen hoidosta ja käytöstä. Biologisista luonnonvaroista valmistettujen tuotteiden ja palvelujen tuotannolle on ominaista uusiutuvat biopohjaiset luonnonvarat, ympäristöä säästävä puhdas teknologia ja materiaalien tehokas kierrätys. (Kainuun liitto i.a., 5.)

Green Care -toiminnassa, kuten muissakin luontoon perustuvissa hyvinvointipalveluissa, luontoa käytetään tavoitteellisesti ihmisten hyvinvoinnin ylläpitämiseksi ja edistämiseksi. Kalastus, metsästys ja marjastus ovat suosittuja luonnossa liikkumisen sekä virkistymisen tapoja ja Kainuu onkin vahvimpia marjastus-, metsästys- ja kalastusalueita Suomessa. Näin ollen myös matkailijoita saapuu Kainuuseen. (Kainuun liitto i.a., 9.)

Kainuun biotalouden yhtenä visiona vuoteen 2020 on, että luontoon perustuvat hyvinvointipalvelut (metsät, maatilat, vesistöt sekä koti- ja villieläimet) ovat laajasti asukkaiden, asiakkaiden sekä matkailijoiden käytössä. Lisäksi visiona on, että biotalous ja siihen liittyvä kiertotalous tuovat työtä, toimeentuloa ja hyvinvointia Kainuuseen sekä ovat elinkeinorakenteen tukipilarit. (Kainuun liitto i.a., 11.)

Luontomatkailulle ja luontoperustaisille hyvinvointipalveluille, kuten Green Care, on asetettu strategisia kehittämistavoitteita (strateginen SWOT). Menestysstrategioina ovat muun muassa kehittää palveluita yhteistyössä tutkijoiden ja Kainuun soten kanssa sekä tunnistaa trendit ja kehittää niihin osuvia tuotteita. Mahdollisuuksina luontomatkailun ja luontoperustaisten hyvinvointipalveluiden strategisessa SWOT:issa nähdään muun muassa, että tietoisuus luonnon terveysvaikutuksista lisääntyy. Mahdollisuuksina nähdään myös sote-yhteistyö sekä toimialat rikkova yhteistyö ja tuotteistaminen eli verkostot. Luontomatkailu ja luontoperustaiset hyvinvointipalvelut -teeman kehittämisen kärjiksi

strategiassa määritettiin muun muassa yritysten kehittäminen sekä alan yksityisen ja julkisen sektorin toimijoiden yhteistyön kehittäminen. (Kainuun liitto i.a., 38-39.)

Luontomatkailun ja luontoperustaisten hyvinvointipalvelujen tulevaisuuskuvina vuoteen 2020 nähdään, että Kainuun laajaa ja monipuolista luonnonympäristöä hyödynnetään monipuolisesti erilaisissa hyvinvointi- ja terveyspalveluissa. Tulevaisuuskuvina nähdään lisäksi esimerkiksi, että luonnon ja luonnossa olemisen ja liikkumisen hyvinvointi- ja terveysvaikutukset on tunnistettu sekä alan yritystoiminta on kannattavaa ja runsasta. Tulevaisuuskuvana on myös, että luontoon perustuvien hyvinvointipalvelujen tilaajana on myös julkinen sektori, erityisesti sote. (Kainuun liitto i.a., 38–39.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Alun perin tarkoituksenamme oli selvittää sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuuksia Kainuussa. Tämän vuoksi olimme yhteydessä Luontohyvinvointikeskus Tyynelään 18. toukokuuta 2017. Tyynelästä tapasimme henkilön, jonka kanssa lähdimme ideoimaan aihetta eteenpäin 30. toukokuuta 2017. Kyseinen henkilö oli mukana Luonto voimaksi Kainuussa -hankkeessa ja tätä kautta muodostimme yhteistyön hankkeen kanssa. Tässä vaiheessa opinnäytetyön aihe muuttui ja tarkentui. Syyskuussa 2017 kävimme yhteistyössä LUVOKA-hankkeen kanssa läpi tulevan teemahaastattelurungon. Tässä vaiheessa olimme yhteydessä Kainuun sotien opinnäytetyö koordinaattoriin, joka ohjeisti meitä haastatteluluvan hakemiseen sotella. Luvan tutkimukselle myönsi Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän johtaja 10. lokakuuta 2017. Haastattelut toteutimme 25.10.–9.11.2017 välisenä aikana.

Tutkimuksemme on Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Sen menetelmistä käytimme teemahaastattelua. Näiden teoreettiseen perustaan perehdymme luvussa 5.2.

5.1 Tutkimuskysymykset ja tavoitteet

Opinnäytetyömme / tutkimuksemme tulosten on tarkoitus syventää LUVOKA-hankkeen jo keräämää tietoa. Tutkimuksen tulokset annamme LUVOKA-hankkeen käyttöön, joka edelleen voi välittää tietoa alan toimijoille. Koemme tulosten olevan väkällisesti merkityksellisiä palveluita tarvitseville asiakkaille, kuin myös palveluntuottajille.

Työmme tavoitteena on vastata kysymyksiin

1. Kuinka tunnettuja Green Care -palvelut ja -menetelmät ovat Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymässä?
2. Millaisena Green Care -palveluiden tarve sekä toimintaan liittyvä yrittäjyys nähdään?
3. Onko sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla mahdollisuuksia yhtenä Green Care -menetelmänä ennaltaehkäisevässä ja kuntouttavassa toiminnassa?

5.2 Tutkimusmenetelmän esittely ja analyysi

Laadullisella eli kvalitatiivisella tutkimuksella tarkoitetaan joukkoa erilaisia tutkimuskäytäntöjä. Kvantitatiivisessa (määrällisessä) tutkimuksessa voidaan käyttää menetelmiä, jotka luetaan kuuluvan kvalitatiiviseen tutkimukseen. Eroja laadullisen ja määrällisen tutkimusotteen välillä on niin paljon, että on järkevää valita jompikumpi metodologia (oppi tiedonhankkimisen menetelmistä) päämetodologiaksi. Kvalitatiivinen tutkimusote soveltuu hyvin, kun ollaan kiinnostuneita tapahtumien yksityiskohtaisista rakenteista, tietyissä tapahtumissa mukana olleiden yksittäisten toimijoiden merkitysrakenteiden kiinnostavuudesta, halutaan tutkia luonnollisia tilanteita ilman kokeenomaisuutta ja halutaan saada tietoa tiettyihin tapauksiin liittyvistä syy-seuraussuhteista ilman koetta. (Metsämuuronen 2006, 203–208.)

Hyvässä laadullisessa raportissa havainnot on käsitteellistetty ja havainnot on kytketty käsitteisiin monin tavoin. Lisäksi tutkimustehtävä on tarkennettu tutkimuksen kuluessa. Laadullisessa raportissa havaintoja on tehty toistuvasti ja alkuperäistä kontekstia on kunnioitettu. Tutkija on myös kirjannut tutkittaviensa julki tuomattoman tiedon (tulkitavaara) sekä tutkija ei ole pakottanut tietoa mihinkään ennalta määrättyyn suuntaan esimerkiksi ohjaavilla kysymyksillä. Lisäksi tutkija on käyttänyt hyväkseen teknillisiä apuvälineitä aineistonkeruussa. Hyvässä raportissa tutkijan roolin ja aseman vaikutukset on raportoitu, mikä saattaa vaatia kerronnallisempaa ja kuvailevampaa tyyliä, kuin mihin tutkija on tottunut. (Metsämuuronen 2006, 252.)

Haastattelu on systemaattinen tiedonkeruun muoto, joka sopii moneen tilanteeseen. Haastattelumuodot ovat strukturoitu haastattelu eli lomakehaastattelu, puolistrukturoitu haastattelu eli teemahaastattelu ja avoin haastattelu (nimitetty myös syväksi, vapaaksi tai informaaliksi haastatteluksi). Haastattelulla on tietyt etukäteen tehdyt tavoitteet ja haastattelulla pyritään saamaan mahdollisimman päteviä sekä luotettavia tietoja. (Kajaanin ammattikorkeakoulu i.a.a; Metsämuuronen 2006, 234–235.)

Puolistrukturoitu haastattelu eli teemahaastattelu perustuu teemoihin, jotka on laadittu etukäteen teoreettisesta viitekehyksestä. Puolistrukturoitu haastattelu on lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto. Teemahaastattelu soveltuu käytettäväksi muun muassa silloin, kun tutkitaan ilmiötä, josta haastateltavat eivät päivittäin ole tottuneet keskuste-

lemaan tai aiheisiin, jotka ovat emotionaalisesti arkoja. Sitä on hyvä käyttää, kun tutkittavaa asiaa ei tunneta hyvin ja tutkimusasetelmaa ei ole tarkoin määritetty, vaan sitä täsmennetään hankkeen edetessä. Teemahaastattelua toteutettaessa haastateltavista tarvitaan usein hieman taustatietoa. Teemahaastattelu sisältää hahmotelman siitä mitä kysytään, mutta ei tarkkarajaista suunnitelmaa siitä, miten kysytään. (Hirsjärvi & Hurme 1988, 35, 84; Kajaanin ammattikorkeakoulu i.a.a.)

Haastattelun suunnittelussa on karkeasti jaettuna kolme jaksoa. Ensimmäisenä on tutkimuksen yleisluontoinen suunnittelu, tavoitteiden ja ongelmien hahmottaminen sekä ongelmien ratkaisuun tarvittavan tiedonhankinnan suunnittelu. Toisena on varsinaisen haastattelutilanteen toteutuksen ja kulun suunnittelu. Kolmantena jaksena on haastattelun jälkeisen toiminnan suunnittelu. Teemahaastattelun suunnitteluvaiheen tärkeimpiä tehtäviä on haastatteluteemojen suunnittelu. Haastattelun etuina ovat muun muassa suuri vastausprosentti sekä nopeat vastaukset sekä joustavuus aineistoa kerätessä. Haittoina voidaan pitää esimerkiksi sitä, että haastattelu vie aikaa ja vaatii huolellista suunnittelua sekä kouluttautumista haastattelijan rooliin. (Hirsjärvi & Hurme 1988, 39–41; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2015, 204–206; Kajaanin ammattikorkeakoulu i.a.a.)

Haastattelussa tulee olla tavoite, johon pyritään kysymysten avulla. Se voidaan toteuttaa yksilö-, pari- tai ryhmähaastatteluna. Yksilöhaastattelu on yleisimmin käytetty ja siinä keskustelut voivat olla luontevia ja vapautuneita. Haastattelu edellyttää haastattelijan hyvää valmistautumista sekä kiinnostusta aiheeseen ja haastattelijalta vaaditaan hyviä vuorovaikutustaitoja. Lisäksi haastattelutilanteen täytyy olla viihtyisä ja luonteva. Haastattelupaikan valinnassa on hyvä kiinnittää huomiota siihen, että paikka on mahdollisimman rauhallinen. Näin välttyttäisiin mahdollisilta häiriötekijöiltä. Haastateltavalle tulee kertoa vaitiolovelvollisuudesta sekä siitä, ettei haastateltavan henkilöllisyys paljastu valmiista tutkimuksesta. (Kajaanin ammattikorkeakoulu i.a.a.)

Tutkittavien ilmiöiden kohdalla ongelmana voi olla, kuinka hyvin haastateltavat ovat kiinnostuneita ilmiöstä tai kuinka haastattelijaa saa kiinnostuksen herätetyksi. Motivointiin kiinnitetään huomiota haastattelun kuluessa; haastattelupyynnössä esitettäessä herätetään kiinnostus aiheeseen, haastattelua aloitettaessa vahvistetaan kiinnostusta sekä koko haastattelun ajan on ylläpidettävä kiinnostus aiheeseen. (Hirsjärvi & Hurme 1988, 46.)

Teemahaastattelun luonteeseen kuuluu haastattelun nauhoittaminen, näin saadaan haastattelu sujumaan jouhevasti. Mahdollisimman vapautuneen ja luontevan keskustelun aikaansaamiseksi haastattelijan tulee välttää kynän ja paperin käyttöä sekä aihealue olisi hyvä osata kyllin hyvin, ettei ylimääräistä paperien selaamista tarvitsisi tehdä. (Hirsjärvi & Hurme 1988, 82.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineiston kerääminen ja analysointi tapahtuvat usein yhtä aikaa. Aineiston analysoinnissa yhdistyvät analyysi ja synteesi eli abstrahointi. Siinä johtopäätökset eivät enää edusta yksittäisiä henkilöitä, tapahtumia tai lausumia, vaan ne siirtyvät yleisemmälle käsitteelliselle ja teoreettiselle tasolle. (Metsämuuronen 2006, 242.)

Aineiston analyysissä lähtökohtia on saada vastauksia tutkimustehtävään sekä erottaa aineistosta olennainen, se on tulkintaa aineistosta. Lisäksi tulee tutustua aineiston sisältöön sekä mihin tarkoitukseen aineisto on kerätty. Ilmiö tulee ymmärtää syvällisesti tutkimuksen luotettavuuden varmistamiseksi. Myös analyysin tekemisen kriteerit on suunniteltava, erilaisuudet ja poikkeavuudet huomioitava sekä alkuperäistä aineistoa tulee voida hyödyntää raportoinnissa. (Kajaanin ammattikorkeakoulu i.a.b.)

Tutkimustehtävästä riippuen laadullisen aineiston tutkittava aineisto voi olla litteroitua tekstiä, kuvamateriaalia tai erilaisia näytteitä. Aineiston analyysistä voidaan käyttää myös nimitystä arvoituksen ratkaiseminen. Tehtävänä on järjestää ja tiivistää aineisto siten, ettei siitä jää mitään olennaista pois. (Kajaanin ammattikorkeakoulu i.a.b.)

Aineiston koodimerkeillä voidaan muun muassa tehdä muistiinpanoja tekstiin sekä jäsentää tekstiä. Aineiston koodaus voidaan tehdä avoimena (aineistolähtöisenä) tai valikoivana (teorialähtöisenä). Molemmista tavoista aineisto analysoidaan esimerkiksi lause lauseelta sekä aineisto koodataan luokittelunyksikön tai nimettyjen asioiden mukaisesti. Avoin koodaus tuottaa ideoita ja päättyy, kun aineistosta alkaa hahmottua tietyt käsitteet. Avoimen koodauksen päämääränä on sellaisten käsitteiden luominen, joista voi kehittää vaikkapa toimivan mallin tai teorian. Valikoivassa koodauksessa päämääränä on asioiden teoretisointi ja se tuottaa sisällön etukäteen määrättyille teemoille. (Kajaanin ammattikorkeakoulu i.a.b.)

Teemahaastattelussa nauhoitetun materiaalin voi käsitellä kahdella tavalla. Nauhoitettu aineisto litteroidaan eli kirjoitetaan tekstiksi tai aineistoa ei kirjoiteta, vaan päätelmiä voidaan tehdä suoraan nauhoista. (Hirsjärvi & Hurme 1988, 109.)

5.3 Tutkimuksen toteuttaminen

Tavoitteenamme oli saada haastattelu kuudelta johtajalta. Haastattelut onnistuimme saamaan neljältä johtajalta. Lisäksi yksi haastateltavista oli alemman tason päällikkö, koska hänen toimialueensa johtajalla ei ollut haastattelulle aikaa. Yhdeltä johtajalta emme saaneet vastausta lukuisista sähköposteista sekä sihteerin henkilökohtaisesta tapaamisesta huolimatta. Näin ollen haastattelimme viittä henkilöä.

Haastateltaviksi valikoitui Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän palveluksessa (Kainuun sote) työskenteleviä ylimmässä johtavassa asemassa olevia henkilöitä. Johtajiin olimme yhteydessä sähköpostitse. Yhteystiedot löysimme Kainuun Sinfoweb -palvelusta. Sinfowebistä löytyvät Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän, Kainuun liiton, Kainuun kuntien, Kainuun seurakuntien sekä Kajaanin ammattikorkeakoulun yhteystiedot. Johtajien lisäksi välitimme sähköpostin myös heidän sihteeilleen varmistaaksemme näin, että sähköposti ei huku pelkästään johtajien sähköpostiväyryyn.

Ensimmäiset sähköpostit lähetimme 17. lokakuuta 2017. Ensimmäisiin sähköposteihin emme saaneet vastausta yhdeltäkään haastateltavalta. Muistutusviestin lähetimme noin viikon kuluttua (24. lokakuuta 2017) edellisestä. Tällöin saimme yhteydenotot haastateltavilta kahta lukuun ottamatta ja sovimme haastatteluajat. Kahdelle haastateltavalle laitoimme muistutus sähköpostin vielä 31. lokakuuta 2017, mutta tuloksetta. Tällöin katsoimme parhaaksi, että käymme tapaamassa johtajien sihteeitä henkilökohtaisesti saadaksemme vastauksen siihen, onko haastattelua mahdollista lainkaan toteuttaa. Toisen johtajan sihteerin kautta saimme sovittua haastatteluajan ja toisen haastateltavan sihteerille aikoi olla meihin myöhemmin yhteydessä. Kuudennen haastateltavan sihteerille laitoimme sähköpostia vielä 9. marraskuuta 2017 muistuttaaksemme häntä, mutta tähän emme saaneet vastausta. Näin ollen haastateltavien määräksi tuli viisi haastateltavaa.

Sähköpostissa oli saatekirje (liite 1), haastattelurunko (liite 2), LUVOKA-hankkeen kyselyn tulokset taulukoin sekä yhteydenottopyyntö opinnäytetyöntekijöihin. Haastattelu oli ihanteellisinta tehdä kasvotusten tai puhelinhaastatteluna, mutta varauduimme myös vastaanottamaan haastattelut kirjallisena sähköpostitse. Haastattelu oli luonnollisesti haastateltaville vapaaehtoinen.

Tutkimuksemme haastattelut toteutimme jokaisen haastateltavan omassa työhuoneessa lukuun ottamatta yhtä puhelinhaastattelua. Tutkimuksemme haastattelut toteutimme niin, että molemmat meistä oli haastatteluissa mukana. Toinen haastattelihoista kysyi kysymykset ja toinen huolehti, että haastatteluiden nauhoitus onnistuu. Haastattelut nauhoitimme iPadille hankkimamme sovelluksen avulla ja tämän jälkeen haastattelut jaettiin yhteiselle pilvialustalle (Google Drive). Apuna haastatteluissa käytimme kuvioita 1, 2 ja 3 (ks. sivut 8 ja 14–15), joiden avulla pystyimme hyvin havainnollistamaan sen, mitä Green Care tarkoittaa ja mitä se pitää sisällään. Haastattelut suoritimme 25. lokakuuta–9. marraskuuta 2017 välisenä aikana. Haastattelujen kesto vaihteli paljonkin. Lyhimmillään haastattelu kesti 18.14 minuuttia, kun taas pisimmän haastattelun kesto oli 57.45 minuuttia.

Tutkimuksemme haastattelut litteroimme eli kirjoitimme tekstiksi. Litteroitavat haastattelut jaoimme keskenämme. Litteroinnin teimme joko samana tai seuraavana päivänä haastattelusta, näin mielellämme oli myös asiat, jotka kenties sanattomasti ilmaistiin.

Haastattelurungossa meillä oli kuusi kysymystä (liite 2). Kunkin kysymyksen vastaukset erotimme teemoittain käyttäen värejä, näin saimme asiayhteyden säilytettyä. Kysymyksen yksi vastaukset kirjoitimme punaisella, kysymyksen kaksi oranssilla, kolme vihreällä, neljä sinisellä, viisi mustalla sekä kysymyksen kuusi vastaukset harmaalla. Haastattelut kirjoitimme yhteiselle Google Drive -alustalle. Litteroitua tekstiä tuli yhteensä 21 sivua.

Tämän jälkeen koodasimme tekstin. Kävimme haastattelut läpi alleviivaten niistä tärkeimmät asiat. Lisäksi merkkasimme tähdillä kohdat, joita voisimme käyttää suorina lainauksina tutkimuksessamme. Tämän jälkeen tulostimme litteroidun tekstin, jotta se olisi helpommin hahmotettavissa tuloksia kootessa. Haastattelut luimme lukuisia kertoja läpi, että löysimme niistä yhdistävät ja kysymysten kannalta olennaiset asiat. Haastatte-

luista jätimme pois epäolennaisia asioita tutkimukseemme nähden. Näitä olivat muun muassa esimerkit henkilökohtaisista asioista.

5.4 Tutkimuksen luotettavuuden ja eettisyyden arviointi

Tulosten luotettavuutta pohdittaessa sivutaan sekä tutkimuksen validiutta (pätevyyttä), että reliaabeliutta (mittaustulosten toistettavuutta). Tulosta voidaan pitää reliaabelina, mikäli esimerkiksi kaksi tutkijaa päätyvät samanlaiseen tulokseen. Käsitevalidiuden takaamiseksi suunnitteluvaiheessa tulee tutustua haastateltavaan ryhmään sekä perehtyä huolellisesti aikaisempiin tutkimuksiin ja aiheen käsitteisiin. Sisältövalidius on huono, mikäli kysymykset eivät tavoita haluttuja merkityksiä. Tämä voidaan varmistaa varautumalla tarpeeksi useaan kysymykseen sekä riittäviin lisäkysymyksiin. Haastattelijoista johtuvia virheitä voi olla, mikäli haastattelijoita on paljon. Haastateltavien valinnassa voi myös epäonnistua. Teemahaastattelun luotettavuutta määritettäessä on haastattelemisen lisäksi otettava huomioon koko tutkimusprosessi. Tutkijan oma kokemuksiin perustuva käsitys tulosten ja todellisuuden vastaavuudesta on myös luotettava mittari. (Hirsjärvi & Hurme 1988, 129–130; Hirsjärvi ym. 2015, 231.)

Kuten Hirsjärvi, Remes & Sajavaara (2015, 232) toteavat, laadullisen tutkimuksen luotettavuutta kohentaa tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta. Haastattelututkimuksissa kerrotaan olosuhteista ja paikoista, joissa aineisto kerättiin, haastatteluihin käytetty aika, mahdolliset häiriötekijät, virhetulkinnat haastatteluissa sekä tutkijan oma itsearviointi tilanteista.

Haastatteluista neljä toteutimme kasvotusten ja yksi tapahtui puhelinhaastatteluna. Tapaamiset tapahtuivat kunkin johtajan toimistossa, mikä vähensi mahdollisten häiriötekijöiden mahdollisuutta. Puhelinhaastattelu tapahtui toisen tutkijan kotona puhelimen kaiuttimen kautta. Tällöinkin poistettiin häiriötekijöitä, kuten muun muassa television ääni, koiran haukunta ja ovikello. Lisäksi yhden vastauksen saimme sähköpostitse, mutta koimme, ettei tämä antanut tutkimukseemme liittyen olennaista tietoa. Sähköpostissa vastaukset olivat joko yksisanaisia tai hyvin lyhyitä lauseita, joten tätä emme ole tuloksissa ottaneet lainkaan huomioon. Voimme todeta, että sähköpostitse tehty haastattelu ei

ole ihanteellisin teemahaastattelun muoto, koska tällöin muun muassa haastattelun aikana tulevat täydentävät kysymykset jäävät kokonaan pois.

Jokaisen haastattelun alussa kysyimme luvan haastattelun nauhoittamiseen sekä kerroimme haastattelun aineiston tulevan vain meidän käyttöömme tutkimustamme varten. Kerroimme myös, ettei haastateltavien henkilöllisyys tule ilmi missään vaiheessa. Tuloksia analysoidessa huomasimme, että kysymykset eivät kaikilta osin vastanneet suoraan asettamiimme tutkimuskysymyksiin. Kysymysten muuttaminen ei kuitenkaan lupasi huomioiden ollut enää mahdollista.

6 TULOKSET

Tutkimus ei ole valmis vielä analyysivaiheen jälkeen, vaan tuloksia on myös selitettävä ja tulkittava. Tulkinassa tutkija pohtii analyysin tuloksia ja tekee niistä omia johtopäätöksiä. (Hirsjärvi ym. 2015, 229.) Käsittelemme seuraavassa tutkimuksemme tuloksia siten, että jokainen varsinainen kysymys on laitettu omaksi alaotsikokseen. Vapaa sana aiheesta on liitetty osaksi tekstiä, koska kommentit liittyivät tiiviisti kysymyksiin. Vastauksissa voi olla hieman päällekkäisyyksiä johtuen siitä, että asiat ja kysymykset liittyvät toisiinsa vahvasti koko haastattelun ajan.

6.1 Green Care -palveluiden ja -menetelmien tunnettavuus

Green Caren tunnettavuus vaihteli haastateltavien kesken. Haastatteluun vastanneista kolmelle Green Care -palvelut ja -menetelmät olivat tuttuja, mutta kahdelle eivät lainkaan. Kaikille haastateltaville esittelimme Green Carea ja sen menetelmiä kuvioita apuna käyttäen (ks. sivut 8, 14-15) heti haastattelun alussa riippumatta siitä, oliko aihe tuttu vai ei. Kuvioden kautta haastateltavat löysivät aiheesta tuttuja asioita, joita he eivät olleet ajatelleet suoranaisesti sanan Green Care alle.

Haastatteluissa ilmeni, että Green Carea on viime vuosina yhä enenevässä määrin tuotu esille ja siitä on puhuttu eri yhteyksissä. Todettiin myös, että luonnossa toimiminen tai luonnon hyödyntäminen missä tahansa toiminnassa yleistyy. Tämä näkyy jo nyt kouluksina, mainoksina, seminaarien puheenvuoroissa sekä osana kehittämishankkeita, joihin se on sisäänkirjoitettu. Green Carea ei nähty vielä valtavirtana, vaan todettiin sen olevan monissa yhteyksissä sivujuonteena.

Jos puhutaan Green Care -palveluista ja -menetelmistä, niin mä vastaisin niin päin, että niistä on yhä enemmän viime vuosina ollut puhetta tai niitä on yhä enemmän tullut esille tai tuotu esille. (—) Miten luonto tai luonnossa toimiminen tai luonnon hyödyntäminen osana mitä tahansa toimintaa yleistyy, niin se näkyy erilaisina koulutuksina, mainoksina tämmönen menetelmäkoulutus tai se näkyy puheenvuoroina erilaisissa seminaareissa tai se näkyy esimerkiksi kehittämishankkeissa. (—) Mut se on musta semmonen, näkisin, että sivujuoni, että ei var-

maankaan mitään valtavirtaa tällä hetkellä, että se ois kaikessa toiminnassa tai se ois merkittävästi jotenkin sanoisko lyöny läpi.

Haastatteluissa pohdittiin myös sitä, että miksi nykyaikana kaikki mihin luonto liittyy, on yhtäkkiä vihreää hoivaa tai Green Carea. Esille nousikin kriittinen pohdinta siitä, missä määrin tässä kuitenkaan on kyse luontomenetelmistä tai luonnon hyödyntämisestä osana potilas- tai asiakastyötä.

Tietysti niin joskus voi kysyä, että mitä uutta siinä on, että toisaalta niinku ihmiset on aina liikkunut luonnossa, harrastanut luontoa ja se tuntuu toisaalta vähän has-sulta silleen, että sitä tuodaan uutena ideana, että mitä se voisi käytännössä olla. Ja toteutukset ja esimerkit periaatteessa melkein mistä tahansa, mihin luonto jotenkin liittyy tai käsillä tekeminen tai joku tämmönen metsässä toimiminen, se yhtäkkiä on sitten semmosta vihreää hoivaa tai Green Carea. Että minusta voi kriittisestikin pohtia, että missä määrin siinä on kyse sitten tämmösestä luontomenetelmistä tai luonnon hyödyntämisestä osana sitä asiakas- tai potilastyötä.

Vastaajista yksi oli työssään ollut mukana prosessissa, jonka taustana oli vahvasti Green Care -ajattelu. Sekä hän että kyseisen yksikön henkilöstö olivat ideoineet vihreän hoi-van ja luonnon merkitystä suhteessa fyysiseen toimintaympäristöön niin asiakkaille, kuin henkilökunnalle. Ideointi oli toteutettu learning cafe -menetelmällä. Haastateltava totesi Green Caren näkyvän heidän yksikkönsä jokapäiväisessä toiminnassa.

Haastattelussa nousi esille myös Green Care -toiminnan pohjimmainen tarkoitus: “Näin niin metsissä samoillessa, että tähän se oisi ihmiselle tuota noin niin parasta mahol-lista melkeinpä terapiaa, kun siellä kulkee ja eläimistä puhumattakaan, siitä läheisyydes-tä.”

6.2 Sote- uudistuksen mahdollisuudet valinnanvapauden piiriin kuuluvien Green Care - palveluiden hankkimisessa asiakkaille

Haastatteluissa kävi ilmi, että asiakkaan valinnanvapaus, asiakkaan kuuleminen sekä etu toteutuvat nykyään esimerkiksi, kun valitaan palveluasumista asiakkaalle. Tämän kui-tenkin nähtiin toteutuvan osittain vain ideaalitalanteessa ja soten puitesopimus-yritysten puitteissa. Moni haastateltava oli sitä mieltä, että valinnanvapaus toteutuu kodinomi- sessa asumispalvelussa. Kun asiakas maksaa itse, on mahdollista valita palveluita asia-

kaslähtöisesti. Haastatteluissa asumispalveluiden puolella Green Care -menetelmien nähtiin jossain määrin olevan merkityksellisiä. Tässä haastateltava viittasi paikkoihin, joissa ihmiset viettävät enemmän aikaa käytännössä ja tällöin on mahdollista hyödyntää miljöötä, pihapiiri sekä ympäristö.

Valinnanvapaus sinänsä ei tai en tiedä muuttaako se siinä nyt merkittävästi mitään. Et onhan se jo nykyiselläänkin, jos ihmiselle mietitään, et minkä tyyppistä palveluasumista vaikkapa järjestetään tai minä tyyppisiä muita palveluja järjestetään, niin niissä täytyy aina asiakasta kuulla ja asiakkaan etua pohtia. Ja jos olisi tällainen asiakas, joka on hyvin kiinnostunut luonnosta, niin silloin ideaalitalanteessa tietysti mietittäisi yhdessä työntekijän ja paikallisten yrittäjien kanssa, ketkä on vaikkapa meidän puitesopimus palveluntuottajia, että mikä näistä palvelisi parhaiten sen asiakkaan elämää ja viihtymistä ja ylipäätään toimintaa ja kuntoutumista.

Useampi haastateltava näki, että eniten valinnanvapauden mahdollisuuksia liittyy vapaa-aikaan, vapaaehtoisuuteen, harrastustoimintaan tai toiminnalliseen työhön (esimerkiksi ryhmätoiminta, kuntouttava työtoiminta tai pitkäaikaistyöttömien aktivoiminen). Sosiaali- ja terveyspalveluiden piirissä olevat palvelut ovat haastateltavan mielestä rajatumpia tai työntekijälähtöisempiä. Esimerkiksi, kuinka työntekijä voi asiakkaan kanssa hyödyntää eläimiä tai luontoa toiminnallisessa työssä. Haastattelussa kävi ilmi myös se, että ajatellaan Green Care -menetelmien merkityksen olevan vähäisempää esimerkiksi toimistossa työskennellessä, jossa asiakastyö keskittyy ihmisten vuorovaikutukseen. Joissain toiminnoissa nähtiin rajanvedon olevan vaikeaa, mikä on ammatillista työtä ja mikä harraste tyyppistä työtä.

Mietin sitä, että missä meillä Kainuun sotessa on tai voisi olla tai ylipäätään yleensä on luontoa tai tätä Green Carea hyödynnetty, niin näkisin, että semmonen sanotaan toimistossa tapahtuva asiakastyö, (– –) että se työ on sitä työntekijän ja asiakkaan vuorovaikutukseen perustuvaa työskentelyä, jossa fyysinen ympäristö on toimisto, niin mä en nää siinä hirveesti mahdollisuuksia edes siihen, että siinä semmosia Green Care -menetelmiä merkittävässä määrin ois käytössä.

Ehkä suurimmat mahdollisuudet tai missä se enemmän voi olla käytössä, niin on sitten tämmösiä toiminnallisia juttuja mitä asiakkaiden kanssa tehdään tyyppillisesti niinku ryhmämuotoista toimintaa, jossa luontoa enemmän tai vähemmän hyödynnetään. (– –) se menee limittäin sitten tuonne työllisyyden hoidon palveluihin tai pitkäaikaistyöttömien aktivointiin ja tän tyyppisiin. Ja sitten tietysti erilaiset harrastetoiminnat tai ryhmätoiminnat, ja siinä on varmaan semmonen vaikea vähän vetää sitä rajaakin, että missä alkaa se ammatillinen työ, missä on semmonen harrastetyyppinen työ.

Haastateltava pohti tämän hetkistä soten taloustilannetta, kuinka se vaikuttaa ennaltaehkäisevien palveluiden suunnitteluun. Hänen mukaansa uusi valtion määrärahopolitiikka perustuu edellisen vuoden budjetointiin, joka ei salli kasvua eikä sisällä muutosta. Näin ollen tilanne on sote-uudistuksen kannalta hyvin haasteellinen. Osa haastateltavista koki, että palveluiden hankkimista koskeva henkilökohtainen budjetti toteutuessaan laajentaisi mahdollisuuksia valita palveluita yksilöllisesti. Kun haastateltavat miettivät henkilökohtaista budjettia, kokivat he sen muuttavan koko soten toimintalogiikan koskien valinnanvapautta, kuitenkin valinnanvaran raameissa.

Haastatteluissa ilmeni visioita, että Green Care -palveluilla voisi laajentaa ja monipuolistaa jo olemassa olevia palvelukokonaisuuksia, mikäli nämä tukevat Kainuulaisten hyvinvointia. Kritiikkiä nousi siitä, että työmenetelmissä ollaan jumiuduttu vanhoihin menetelmiin. Toisaalta mahdolliset tämän sektorin uusien menetelmien kustannukset kohdennettaisiin suoraan käyttäjälle.

Joku miettii yrityksen perustamista, että hän on kiinnostunut luonnosta, luontomenetelmistä ja se yritys tai toiminnan kuvaus on sen tyyppistä, että no me kalastetaan tai käydään paistaa makkaraa tai tehdään nuotioita ja heräilläään, et se on ylipäätään niinku luonnossa tapahtuvaa toimintaa. Mut sitä ei niinku sen ammatillisuuden näkökulmasta, (– –) niistä kuvauksista puuttuu sitten se, että miten sen on tarkoitus voimaannuttaa ihmistä tai minkälaisia työmenetelmiä siihen laajemmin liittyy tai mikä se on sitten tavallaan tieteenalasta tai työalasta riippuen, että mitkä ne on niitä pedagogisia menetelmiä tai mitkä on näin ku terapeuttisia menetelmiä.

Osa haastateltavista oli työssään kohdannut sosiaali- ja terveystalouden rakentamisessa läheisesti Green Care -ajattelua. Rakennusten suunnittelussa ja rakentamisessa on huomioitu luonnon läheisyys; ympäristöineen ja ikkunoineen, kuinka valo pääsee rakennukseen sisälle tai kuinka asiakkaat näkevät ikkunoista ulos. Toisaalta kritiikkiä ilmeni siitä, kuinka esimerkiksi puurakentaminen menettää merkityksensä erilaisten muiden lainsäädäntöjen vuoksi.

Haastatteluissa ilmeni huoli Kainuulaisten terveydestä ja sen hoidosta. Masentuneisuus nousi esille yhtenä merkittävänä työkyvyn alentajana. Haastateltavat kokivat, että Green Care -toimintaa ei ole nostettu tarpeeksi esille yhtenä työkyvyn ylläpitäjänä. Esille nousi esimerkiksi ohjattujen sienestys kurssien, marjanpoiminta kurssien tai erilaisten retkien loistava mahdollisuus työyhteisöissä.

Mua rupes ihan kiinnostaa tää teidän juttu. (– –) Mä mietin siinä itekkin, että tätä hoivamuotoa tai tätä terapiamuotoa ei oo ehkä nostettu esille. Tää on vähä jääny niinku jalkoihin. Että kuntosali, jumpat ja muut on kyllä, mutta kyllähän hevosteraapia on älyttömän hyväksi esimerkiksi selkävaivaisille taikka lonkka- taikka muille sairaille. Että tää on semmonen asia, joka meidän pitäs tiedostaa paremmin. (– –) Meillä on paljon yrityksiä, jotka haluais, että tehtäs jotain erilaista, että stressi lähtisi. Mitäpä muuta, kun luonto tarjoaa stressin poistoo, että siinä mielessä sienestyskurssit, ohjatut marjanpoiminta kurssit, retket, ne ois aivan loistavia työyhteisöille.

Haastateltavat näkivät Green Care -toiminnan periaatteessa hyvänä asiana, huomioiden varsinkin Kainuun luonnon mahdollisuudet. Kun mietittiin toiminnan mahdollisuuksia, esille nousi se, kuinka näinä aikoina toiminta voitaisiin mahdollistaa ja kuinka huonosti se mahdollistuu.

Kun sitähan me yritetään sotessakin tavallaan nykyaikana, niin siis sille ihmiselle itselleen tehdä ymmärrettäväksi, että hänen hyvinvoinnista on nyt kysymys ja että mitä hän itse voisi tehdä itsensä hyväksi. Eikä niin, että kun nyt (– –) on sitäkin ilmaa, että tavallaan se hyvinvointi ulkoistetaan, että mitä sote voi tehdä minun hyväkseni, että minä olen kunnossa. Sen sijaan pitäisi olla niinku nämä asiat mielessä ihmisellä kirkkaana, ettei sen tarvi soten palvelujen piiriin ees tulla. Se on niin niinku hyvinvoiva.

6.3 Green Care -koulutuksen tarpeellisuus

Haastatteluissa nähtiin, että ihmiset eivät tunne Green Care -palveluita ja -menetelmiä. Aiheesta toivottiin informaatiota esimerkiksi siitä, millaisia palveluita on Kainuussa tarjolla. Haastateltavat kokivat, että Green Care -palvelut ja -menetelmät ovat tarpeellisia. Haastateltavat haluaisivatkin olla mukana Green Caren kehittämisessä.

Haastatteluissa ilmeni, että täydennyskoulutustarpeet mietitään yhteistyössä työntekijöiden kanssa. Haastateltava ei osannut kertoa Green Careen liittyvien koulutusten osuutta tällä hetkellä. Haastateltavien mielestä Green Care aiheena on pikkuhiljaa hivuttautunut osaksi eri kokonaisuuksia: kehittämispäiviä, seminaareja ja työmenetelmiä. Kun haastateltava arvioi Green Carea kriittisesti, niin hän mietti, onko sille näkyvyydestä huolimatta tarvetta eli kohtaavatko tarve ja kysyntä. Kun palveluja suunnitellaan tai järjestetään, eri vaihtoehtoja voidaan huomioida ja ottaa huomioon suunnitteluvaiheessa.

Meidän täydennyskoulutus perustuu oikeastaan siihen, että esimiehet kartoittaa yhdessä työntekijöiden kanssa, että mistä asioista he kokevat tarvitsevansa lisätietoa tai mitä työmenetelmiä tai lakimuutoksia tai mikä on se mikä lakisääteisenä ammatillisena täydennyskoulutuksena järjestetään. En osaa sanoa, kuinka paljon meillä tämän tyyppiseen osaamiseen on hankittu täydennyskoulutusta tai missä määrin sitä on meillä viime vuosina ollut osana omaa täydennyskoulutuskalenteria. Mutta kyllä se minusta pikkuhiljaa on hivuttautunut osaksi eri kehittämispäiviä tai seminaareja tai työmenetelmiä. Siinä mielessä musta tästä on nyt ehkä enemmän puhuttu viime vuosina, mutta mun on vaikeaa arvioida sitä, että onko sille tarvetta tai kohtaako kysyntä ja tarve.

Green Caren ei nähty vielä ideana lyöneen läpi, jotta se aina huomioitaisiin. Haastattelun mielestä se on hyvin yksilökohtaista, kuinka aiheen näkee, sitä huomioi ja toteuttaa. Haastateltavat toisaalta ajattelivat, että jos ihmiset innostuvat jostakin, niin ajatus voi alkaa ohjata heidän toimintaansa ja vaikuttamaan arvoihin.

Green Care ei musta sillä tavalla ideana lyönyt läpi, että se aina muistettaisiin tai, että sitä pohdittaisiin, kun toimintasuunnitelmia laaditaan tai ylipäätään mietitään, että miten arjessa. Joillakin ihmisillä se on osa sitä tavallaan niinku, että he pyrkii huomioimaan tai pyrkii toteuttamaan omassa työssään. Siinä on varmaan vaan eroja meillä hyvinkin paljon ihmisten kesken, että miten he näkee sen mahdollisuutena ja miten he sitä arjessaan tuovat esille.

Haastateltavat pohtivat yleensäkin luonnon voimavarojen säästämistä. Asia ei suoranaisesti liity Green Care -palveluihin tai -menetelmiin, mutta jokainen voisi työssään asian huomioida (esimerkiksi green office). Haastateltava tosin ajatteli, että kyse tässä on enemmän taloudellisista säästöistä. Sitä kautta vihreitä arvoja työhön kuitenkin ujuttautuu, esimerkiksi uusien työntekijöiden tai täydennyskoulutuksen mukana.

Haastattelussa todettiin, että työntekijöillä on koulutushalukkuutta. Koulutuksia myös mahdollisesta, koska lakikin tähän velvoittaa. Esille nousi, että työyhteisöissä suositaan mieluummin lyhytkoulutuksia, koska niin raadollista kuin se onkin, se ei tuo rahallista lisäarvoa työhön. Resursseja koulutukseen haastateltavat näkivät löytyvän.

Kyllähän meiltä mahdollistetaan koulutukseen ihmisiä ja lakisääteiset koulutusveloitteetkin on. Työntekijöillä on vastuualueita, niin sen mukaisesti koulutuksiin ja he tuo sen koulutuspalautteen tänne sitten. Herkästi meillä ei sellaisiin pitkäkestoisiin lähdetä, mutta enemmänkin sellaisiin päiväkoulutuksiin ja lyhyt koulutuksiin. Niin raadollista kun se onkin, niin se ei rahallista lisäarvoa työhön tuo.

Jotta työntekijät ymmärtävät tällaisen vaikuttavan toimintatavan (Green Care) olemassaolon, haastateltava totesi, että uudistuksen edetessä se edellyttää tietynlaista koulutusta. Vastaaja näkee koulutuksella mahdollisuuksia molemmin puolin, niin järjestäjän kuin tuottajan kannalta.

Lähetään siitä, että valinnanvapaus toteutuu eli tää sote-maakuntauudistus etenee, niin siinä se seuraa se, että järjestäjä ja tuottaja eriytetään. (– –) järjestäjä voi toisaalta miettiä strategisesti, että me kannatetaan, tää on tosi tärkeä. Ja silloin se tietynlaista koulutusta edellyttää, osaamisen vahvistamista järjestää, et sen ymmärtää, että tämmönen vaikuttava toimintatapa on olemassa. Mut sit on se tuottajan puoli, vaikka ne yritykset tai sote, palveluntuottajan näkökulmasta siis, että se on eriytetty, niin he taas tarttee siihen oman toimintansa kehittämiseen sitä. Eli tavallaan se, että onko resursseja ja onko halua, niin se riippuu siitä, järjestäjän strategisista linjauksista toisaalta ja toisaalta sen tuottajan omista linjauksista, että kokeeko ne tarpeelliseksi.

Haastattelussa ilmeni, että jo vuosia sitten on tehty yhteistyötä Green Carea koskien maakuntatasolla, mutta se on jokseenkin huonosti lähtenyt elämään. Vastaajan mielestä suuren organisaation kokonaan kouluttaminen ei vaikuta mahdolliselta, mutta hän heittää palloa yksilötasolla koulutautumiseen ja erikoistumiseen omalla vapaa-ajalla. Haastateltavat näkivät tärkeäksi Green Care -käsitteen saattamisen kansalaisten yleiseen tietouteen, jolloin se voitaisiin ottaa omakseen.

6.4 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan palveluntarjoajien löydettävyys

Luonto- ja eläinavusteisesta toiminnasta on tällä hetkellä vähän palveluntarjoajia eikä niitä juurikaan mainosteta. Haastateltavat kokivat, etteivät osaisi lähteä etsimään kyseisiä palveluita. Tarjonta luo kysyntää ja toiminta tulisikin tehdä tunnetuksi. Haastatelussa yleisin mielikuva kyseisestä toiminnasta oli vammaisratsastus sekä esimerkiksi vanhainkodeissa vierailevat eläimet.

Palveluiden löydettävyyden haastateltavat kokivat heikoksi. Palveluiden löytymistä voisi edistää useilla eri kanavilla; mitä useammasta tiedotuskanavasta tietoa tulisi, se vahvistaisi halua palveluiden käyttöön. Haastateltavat kokivat henkilökohtaisesti osoitetun tiedonannon tehokkaaksi kanavaksi informaatiolle. Toimivimpia kanavia haastateltavien mielestä ovat internet, sosiaalinen media, lehtijutut, mainokset ja radio. Kun palveluita

etsitään, kokemuksen kautta kerrotut tarinat mahdollistaisivat samaistumisen. Eräs haastateltava painotti toimivia ja helposti löydettäviä nettisivuja yhteystietoineen. Viite- ja kohderyhmien miettimiseen sekä heille mainostamiseen kannattaisi myös panostaa.

Varmaan monesta kanavasta, että tavallaan sehän silloin tukis sitä minun päätöstä siinä (– –) ja kaikista tehokkainhan on se, että kun se tulee mulle mun nimellä. (– –) Netissä on jotakin mielenkiintoista ja mä paljon kuuntelen radiota myös, joka unohtuu välineenä. (– –) Ne tarinat. Miten esimerkkitarinat, että miten joku, vaikka lapsi tai aikuinen on siitä sen avun saanut, että ne tarinat, että jollekin muulle siitä on ollut apua, niin miksei mulle. Kyllä minä pitäisin ainakin sitä, et tarinat on tosi hyviä. Kokemuksen kautta, joku kertoo siitä mulle, mä voin samaistua.

Haastateltavat pohtivat sosiaalipedagogista hevostoimintaa ja heidän mielestään tällä hetkellä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tyyppiset harrasteet rajautuvat sosiaali- ja terveyspalveluiden valinnanvapauden ulkopuolelle. Haastateltavien mielestä tämä johduu siitä, etteivät palvelut ole rekisteröityjä palveluita. Vaikka käytössä olisi jo aiemmin mainittu henkilökohtainen budjetti, palvelut rajautuisivat pois valinnanvapauden piiristä. Tällä hetkellä on epäselvää, kuinka kyseiset asiat tulevat todellisuudessa vaikuttamaan asiakkaiden vapauteen valita palveluita. Toiveissa oli, että henkilökohtaisen budjetin turvin muun muassa vammaiset henkilöt pystyisivät valitsemaan esimerkiksi päivätoiminnan ja ratsastustoiminnan välillä.

Tää on niinku tosi iso kysymys sitten, että mitä sillä oikeesti tarkoitetaan ja tuolla muualla maailmassa missä on näitä henkilökohtaista budjettia, niin se on ollu niin paljon vapaampaa. Mutta mihin täällä päästään sillä, (– –) se riippuu siitä, kun me ei oikein itekkään vielä tiedetä, et mikä se vapauden aste on. (– –) Ajatelkaapa, jos sillä tällä hetkellä vaikkapa se vammaisen henkilö saa päivätoimintaa, niin hän haluaisikin lähteä ratsastus, niin siihen ei ole nyt mahdollisuutta. Mut jos hän nyt henkilökohtaisen budjetin kautta haluais sen tehdä, niin silloin se olis hänelle mahdollista.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tarjoamisen asiakkaalle mahdollistaisi maksusitoumus, mutta haastateltavalla ei ollut käsitystä siitä, onko maksusitoumuksia palveluun annettu. Vastaaja pohti kuitenkin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asemaa tulevaisuudessa, kuinka se saataisiin mukaan palveluvalikoimaan asiakkaille. Tällä hetkellä se on verrattavissa harrastetoimintaan, koska sitä ei ole luokiteltu sosiaalipalveluksi. Vastaaja näkee tämän vuoksi tilanteen haasteellisena sosiaalipedagogisen hevostoiminnan yleistymiselle. Niin kauan, kun AVI (Aluehallintovirasto) ja Valvira (Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto) päättävät, ettei sosiaalipedagoginen hevostoiminta ole

sosiaalipalvelua, on yritystoiminnan kehittäminen tai toiminnan yleistyminen hankalaa. Asiakkaiden saaminen kunnallisesta sosiaali- ja terveyshuollosta on tällä hetkellä lähes mahdotonta.

Kyllä se tämmösenä yksittäisenä palveluna niin niin kauan, kuin AVI:n tai Valviran kanta on tämmönen, että se ei ole sosiaalipalvelua, niin näkisin, että siinä voi olla esteitä sen yritystoiminnan kehittämiseksi tai, että siihen sais asiakkaita täältä nii kunnallisesta sosiaali- ja terveydenhuollosta. Harrastustoimintana ja itse maksavina nii eihän meillä oo siihen mitään sanomista, siis se on samantyyppistä kuin olipa se sitten jotain muutakin harrastusjuttua. Mut tän sosiaali- ja terveydenhuollon viitekehyksessä, niin toi on varmaan semmonen mitä tietynä haasteena näkisin tuon toiminnan yleistymisessä.

6.5 LuontoHoiva ja LuontoVoima -laatumerkkien merkityksellisyys

Haastateltavista suurin osa oli sitä mieltä, että laatumerkeistä on etua palveluja hankittaessa. Laatumerkkien hyödyksi nostettiin niiden taustalla olevat kriteerit ja raamit, joiden puitteissa toimijan tulee toimia saadakseen kyseiset laatumerkit. Haastateltavien mielestä laatumerkit antavat tietyn viitekehyksen toiminnalle. Palveluja mietittäessä laatumerkit antavat uskalluksen suositella tiettyä toimijaa asiakkaille. “Ja se on se tärkeä, ne herättää sitä keskustelua. Ja tässä on niin hyvä, kun siinä on sit tätä laatutyötä ja kriteeristöä, niin se tuua myös esille, et se ei oo semmosta villiä.”

Tulossa olevaan valinnanvapauteen vedoten haastateltavat nostivat esille sen, että palvelulla täytyy olla tietyt kriteerit palveluja tarjottaessa. Näin asiakkaat voivat luottavaisin mielin valita palveluja miettimättä, että toimija ei ole kuka tahansa, vaan tietyt laatuvaatimukset omaava toimija. Haastateltavien mielestä tulevaisuudessa laatumerkkien omaaminen voi olla joillekin kansalaisille merkittävä valintaperuste palveluja hankittaessa, jopa vaihtoehtoisena palvelumuotona lääketieteen rinnalla.

koskaanhan se ei haittaa, että on tavallaan sertifikaatteja ja on joku, joka kattoo tavallaan perään, et tällä on tietyt vaateet et kyllähän se menee. Valinnanvapauskin kun tulee, niin tulee tavallaan, että täytyy täyttää tietyt kriteerit, jotta voi tarjota sitä palvelua. Niin miks ei tätä sitten vietäs tätä Green Carea samaan suuntaan ja tässä on sitä työtä on nyt tehty, että tää täyttää Green Carelle asetetut tavoitteet, voitte luottavaisina asiakkaana tämän valita, että tarpeellinen joo.

Kun haastateltavat pohtivat laatumerkkien merkitystä palveluja tuottavan yrityksen kannalta, LuontoHoiva- ja LuontoVoima -laatumerkit nähtiin myös tärkeäksi. Haastateltavat näkivät, että laatumerkit antavat valtuuden toimia palvelujen tuottajana sekä antavat mahdollisuuden tuoda itseään esille. Laatumerkkejä kannattaisi markkinoida ja tuoda ne näkyviksi kansalaisille. Laadun korostamisen haastateltavat kokivat osana yrityksen toiminnan edistämistä ja imagoa. Yksi haastateltavista totesi: “toisaalta sen nään myös hyvänä, että tämmöset standardit tai laatumerkit niin onhan niissä se hyvä puoli, että se toiminta tietyllä tapaa varmistetaan, et se täyttää tietyt reunaehdot joka luo heti jatkuvuutta sille toiminnalle.”

Suomessahan on nyt idea se, että asiakas tai potilas saa jatkossa yhä enemmän valita, niin en mä nää sitä, etteikö sitä kannattais hankkia. Se on enemmänkin vaan kyse siitä, että näkeekö se yritys viimekädessä sen semmoseksi rahanarvoiseksi investoinniksi, että siihen kannattaa sitoutua ja hankkia

Esille nousi myös kritiikkiä laatumerkkien suhteen. Haastateltava pohti, ettei laatumerkeillä ole lainkaan suoranaista vaikutusta julkisiin hankintoihin. Tässä yhteydessä esille nousi tarjouspyynnöt palveluista ja niiden ehdoista. Laatumerkeille ei voi asettaa tarjouspyynnöissä erillistä arvoa, koska kilpailutuksessa palvelujen tarjoajia ei voi asettaa eriarvoiseen asemaan. Haastateltavien mielestä laatumerkit ovat viime kädessä yrityksen oma asia. Näkeekö yritys itse laatumerkit rahan arvoiseksi investoinniksi, johon kannattaa sitoutua ja panostaa. Yksi haastateltavista mietti, onko laatumerkeissä kyse vain härskisti rahan tai edun tavoittelusta. Haastateltava kyseenalaisti sen, että missä määrin toiminta tai työmenetelmät oikeasti rakentuvat kestäväälle kehitykselle tai luontoarvoille.

Tämmönen luontohoiva, luontovoima, niin mä nään, että (—) se on sen tyyppistä markkinointia ja tavallaan laatustandardia, että tulevaisuudessa mahdollisesti, kun ihmiset saa valita enemmän itse, että mistä hankkii ja mitä hankkii sosiaali- ja terveydenhuollossa, niin joillekin se voi olla merkittäväkin valintaperuste.

7 TULOSTEN TARKASTELUA

Tämän tutkimuksen tulokset pyrkivät selventämään Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän ylimmän johdon näkemystä Green Caresta ja sen menetelmistä. Tutkimuksella tuotettiin lisätietoa yhteistyökumppanina toimineelle Luonto voimaksi Kainuussa -hankkeelle heidän jo aiemmin työntekijöille suunnatun ja toteuttaman kyselyn tueksi. Opinnäytetyössä toteutettu syventävä teemahaastattelu laajensi käsitystä siitä, miten ja millaisille Green Care -palveluille julkisella sosiaali- ja terveyssektorilla nähdään tarvetta.

Haastateltavien keskuudessa Green Care -määritelmän tunnettavuus vaihteli huomattavasti. Green Care joko tunnettiin hyvinkin perusteellisesti tai sitten sanaa Green Care ei oltu kuultu lainkaan aiemmin. Joidenkin haastateltavien pohdinnoissa nousikin esiin se, kuinka huonosti tunnettua kyseinen toiminta on, varsinkin Kainuussa missä luonto on kaunista ja ympärillä joka puolella. Toisaalta Green Care tai ylipäätään luonnossa liikkuminen nähtiin olevan ihmisillä selkäytimessä. Luonto on aina puheissa mukana vuodenaikojen mukaisesti. Puhutaan siitä, milloin on marjastus, metsästys, muikun pyynti tai hiihtäminen. Työntekijöiden haastateltavat kokivat saavan voimaa luonnosta.

Green Care nähtiin osittain ohimenevänä ilmiönä. Haastateltavat kokivat suurimmaksi osaksi, että Green Care näyttäytyy kovin vähän heidän työssään tällä hetkellä. Yhden haastateltavan kommentti olikin: “näkisin, että aika pienessä roolissa vielä Green Care semmosena ideana, mutta tuota kyllä mä luulen, että tää on kans ilmiöasia, joka on yhä enemmän lähivuosina ja lähi vuosikymmeninä muodostuu ajankohtaiseksi”. Toisaalta Green Carea ei haluttu nähdä ilmiönä, vaan pidettiin hyvänä sitä, että asiasta on alettu nyt puhumaan enenevässä määrin. Soten palvelutuotannolle Green Carea ei nähty risti-riittaisena, vaan se koettiin enemmänkin lisänä.

Green Care -toiminnalle nähtiin haastateltavien keskuudessa paljon mahdollisuuksia. Työikäisen väestön hoidossa luonto voisi auttaa ihmisiä esimerkiksi masennuksen hoidossa. Lisäksi luonnon hoitavan vaikutuksen haastateltavat kokivat osana jokaisen kansalaisen hyvinvointia, luonnossa liikkuminen voisi ennaltaehkäistä monia sairauksia. Haastateltavien mielestä luonnossa liikkumisella on vaikutusta siihen, etteivät kansalai-

set välttämättä tarvitsisi lainkaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, jos he luonnon kautta hoitaisivat itseään.

Green Care -toimintaa myös kritisoi. Haastattelussa pohdittiin, että aina on mietittävä myös sitä, missä määrin toiminta on oikeasti Green Carea ja missä määrin oikeat ideat ohjaavat toimintaa.

Ja sitten mun mielestä ehkä se kritiikki ja kriittisyyskin kannattaa aina muistaa, että missä määrin se on sitten, musta semmonen termi, kuin viherpesu on hyvä esimerkki ajatuksesta, että missä määrin se toiminta nyt oikeesti on tai missä määrin ideat ohjaa sitä toimintaa ja missä määrin se on vaan tapa selittää parhaaksi päin, että emme haaskaa luonnon varoja.

Tulevan sote-uudistuksen ja valinnanvapauslain suhteen haastateltavien vastaukset olivat ristiriitaisia. Osa haastateltavista näki tulevalla valinnanvapauslailla olevan suurikin mahdollisuuksia tulevaisuudessa. Toiveissa oli, että valinnanvapauden myötä kansalaiset voivat itse päättää haluamistaan palveluista. Ristiriitaiseksi asian teki se, että osa haastateltavista ei kuitenkaan nähnyt, että varoja tällaiseen toimintaan löytyisi. Henkilökohtaisen budjetin haastateltavat näkivät yhdeksi valintojen mahdollistajaksi. Tämän suhteen ei kuitenkaan ole vielä kokemuksia tai tarkempaa tietoa siitä, kuinka tämä tulevaisuudessa vaikuttaa palveluiden valintaan. Tuleva sote-uudistus ja valinnanvapauslaki sekä mahdollinen henkilökohtainen budjetti tuntuivat olevan asioita, joihin täsmällisiä vastauksia ei vielä tässä vaiheessa pystytä antamaan.

Green Careen liittyvään koulutukseen suhtauduttiin myönteisesti. Koulutukset nähtiin tarpeellisina, mutta esimerkiksi koko Kainuun soten henkilökunnalle tällaista ei tulla järjestämään. Koulutuksiin osallistumisen vastuun haastateltavat kokivat ennemminkin jokaisen omana henkilökohtaisena asiana omien mielenkiintojen mukaisesti. Koulutuksen haastateltavat näkivät tarpeellisena, mikäli esimerkiksi toimintakenttä on sen tyyppinen, että koulutusta vaaditaan tietynlaisen tietoisuuden lisäämiseksi.

Kun haastateltavat miettivät Green Care -koulutuksen tarpeellisuutta, pohtivat he kohtaavatko tarve ja kysyntä tässä asiassa. Green Care -palvelut ovat tällä hetkellä heikosti markkinoituja ja täten kysyntä niille on heikkoa. Green Care -palveluiden tarjontaa ja

markkinointia tulisi lisätä, jotta kysynnän kautta myös koulutuksen tarpeellisuus nousisi enemmän esille.

Sosiaalipedagogista hevostoimintaa tai eläinavusteista toimintaa tarjoavia yrityksiä ei oltu etsitty eikä haastateltavilla ollut tietoa mistä niistä voisi etsiä. Toivottiin, että tietoa saataisiin internetistä, sosiaalisesta mediasta sekä lehdistä. Radio nostettiin yhdeksi merkittäväksi tiedon saannin lähteeksi. Kokemukseen perustuvat tarinat haastateltavat kokivat sellaisiksi, joiden kautta palveluiden tuomiin mahdollisuuksiin voitaisiin samaistua. Eläin- ja hevosavusteisen toiminnan hankkimiseen asiakkaille esteeksi nähtiin lähinnä raha. Tällaisen toiminnan jäädessä sosiaalipalveluksi rekisteröinnin ulkopuolelle, mahdollisuudet sen hankkimiseen soten puolelta ovat rajalliset. Maksusitoumuksia esimerkiksi sosiaalipedagogiselle hevostoiminnalle voidaan myöntää, mutta näiden käytöstä emme tässä vaiheessa saaneet tarkempaa tietoa.

LuontoHoiva- ja LuontoVoima -laatumerkit haastateltavat näkivät pääsääntöisesti merkityksellisiksi. Palveluita hankkivan asiakkaan kannalta laatumerkit nähtiin tärkeiksi. Palveluntarjoajalla on tuolloin tietyt kriteerit toimia eikä toiminta ole villiä, asiakas voi luottavaisin mielin valita palvelun. Toimijalla täytyy laatumerkkien myötä olla tietyt laadulliset asiat kunnossa, esimerkiksi ammattitaitovaatimukset. Laatumerkit nähtiin osana toimijan imagoa sekä markkinointia.

Haastatteluissa nousi esille ihmetys siitä, kuinka huonosti Green Care on Kainuussa lähtenyt liikkeelle. “Ehkä semmonen yleissivistys, että toikin vois olla, että Kainuussa jokainen tietää mitä Green Care on. Että ymmärtää sen, mikä se on ja mitä tarkoittaa. Viestiä ja viestiä ja tupailloissa puhua ja...”

Green Caren suhteen isoksi haasteeksi nähtiin ison laajan yleisön saaminen. Kuinka saada kansalaiset ymmärtämään mitä Green Care pitää sisällään. Ymmärryksen saatua kansalaiset osaisivat myös vaatia Green Careen liittyviä asioita. Käsitteenä Green Care tulisi avata ja toistaa sitä niin, että jokainen sen ymmärtää.

Kritiikkiä ilmeni vaikeasta sosiaali- ja terveyshuollon sanastosta, jota käytetään. Sanan terapia kohdalle tulisi keksiä jokin muu enemmän kansalaisille sopiva sana. Samoin sanat pedagogiikka tai sosiaalipedagoginen tulisi kääntää kansankielelle. Sanoihin joita

käytetään kannattaakin kiinnittää huomiota tunnettavuuden lisäämisessä. Vaikeat sanat eivät tee sisällöstä yhtään sen parempaa kuin mitä se on.

Toivois rohkeutta niiltä, jotka toteuttaa, et ne lähtis ihan kertomaan sen niinku se asia on ja sillähän me tavoitetaan ne ihmiset ja jatkossa, kun ne tavan ihminen on se joka pystys valikoimaan, toki sen työntekijän varmaan avustamana tai yhdessä miettien, mutta että ymmärtää edes sen sanan mitä sillä tarkoitetaan, että voi ostaa sen tuotteen. Kieli ja sanat. Käännetään Green Care Kainuun kielelle.

Haastatteluissa ilmeni, että Green Care on mielenkiintoinen tutkimusalue ja kehittämisaihe. Kainuussa olevalle hyvinvoinnin palvelutarjottimelle toivottiin tuotavan esille Green Care -toimintaan liittyviä palveluita. Aihe kiinnosti haastateltavia ja he kokivat luonnon merkityksen tärkeäksi. Tämä mahdollisti tutkimuksemme tekemisen. Kuten haastateltava totesikin: ”Niin siks ootte siinä, kun koen sen tärkeänä voiman lähteenä luonnon.”

Green Caren toteutuksessa on jo nyt hyviä yksittäisiä esimerkkejä siitä, miten luontoa voidaan huomioida niin työntekijöiden, asiakkaiden kuin jokaisen yksilön toiminnassa. Maailma on menossa siihen suuntaan, että yritysten on haettava kilpailuetua luonnon ja kestäväen kehityksen huomioimisen kautta. Yhden haastateltavan kommentti oli: “Odotan kyllä hirveän mielenkiinnolla, että päästäs eteenpäin menemään, ett tuota saatas sinne semmosia kivoja tuottajia ja päästäs niitten kanssa linkittymään ja meiltä vinkattas ihmisiä sinne.”

8 POHDINTA

Tutkimuskysymyksiin mielestämme saimme vastaukset lukuun ottamatta kysymystä koskien sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuuksia ennaltaehkäisevässä ja kuntouttavassa toiminnassa. Haastattelurungon kysymyksiä olisi mielestämme voinut muotoilla enemmän tutkimuskysymyksiä vastaaviksi. Niin haastattelurungon kuin tutkimuksenkaan kysymyksiä emme voineet muuttaa kesken prosessia, koska kysymykset oli hyväksytetty Kainuun sotien opinnäytetyökoordinaattorilla sekä LUVOKA-hankkeen yhteistyökumppanilla.

Alkuperäisenä ajatuksena opinnäytetyölle oli tutkia sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuuksia Kainuussa. Alkuinnostuksen jälkeen jäimme kuitenkin polkemaan paikalleen aiheen kanssa. Työelämän yhteistyökumppanin tavoitteiden selkiintyessä aihe kohdentui Green Careen ja sen mahdollisuuksiin Kainuussa. Green Care aiheena oli meille entuudestaan tuttu jossain määrin. Aiheen tutkiminen oli mielenkiintoista sekä mielekästä. Tutkimuksen myötä oma tietoisuutemme Green Caren monimuotoisuudesta laajeni huomattavasti.

Tutkimuksen myötä näkemys siitä, että Green Care voisi tulevaisuudessa olla osana sosiaali- ja terveyspalveluita, vahvistui entuudestaan. Tulevaisuudessa Green Care tulisi ottaa osaksi palveluvalikoimaa sen hyvinvointia ja elämänlaatua vahvistavan vaikutuksen vuoksi. Esimerkiksi masennuksen hoidossa tai työikäisten työkyvyn ylläpidossa Green Care -menetelmillä voitaisiin saavuttaa hyviä tuloksia ja sitä kautta merkittäviä kustannussäästöjä. Opinnäytetyöprosessin aikana olemme oppineet huomaamaan, että Green Care -toiminnalla ja -palveluilla olisi selkeä tarve lastensuojelun avopalveluiden sekä perhetyön parissa.

Tutkimuksen tulokset tulemme esittämään LUVOKA-hankkeelle toivoen, että heille tutkimuksen tulokset antavat lisäarvoa hankkeeseen. Tulosten kautta hankkeella on mahdollisuus saada ideoita ja eri kanavia jatkaa työskentelyä Green Caren parissa yhteistyössä Kainuun sotien kanssa. Haastatteluissa nousi esille halukkuus yhteistyöhön Green Care -toimijoiden kanssa. Välitimme tiedon LUVOKA-hankkeen projektipäällikölle ja hän aikoi olla yhteydessä haastateltaviin.

Tulokset antavat lisätietoa Green Care -palveluntuottajille siitä, kuinka he voivat markkinoida itseään sekä tuoda palveluitaan tunnettaviksi. Opinnäytetyöprosessin aikana Green Care -palveluntuottajille tulikin mahdollisuus esitellä palveluitaan Kainuun sotien palvelutarjottimella. Näin he saavat palvelunsa tunnetuksi ja kaikkien nähtäville. Sosionomeina voimme olla tiedottamassa palveluista sekä sotien palvelutarjottimesta. Osaamme ohjata ja neuvoa asiakkaita näiden verkosta löytyvien palveluiden hakemisessa.

Opinnäytetyöprosessi kesti kauemmin, kuin olimme suunnitelleet. Alkuinnostuksen jälkeen työn tekemiseen tuli muutaman kuukauden tauko. Alkuperäisen aiheemme punainen lanka tuntui olevan hukassa. Työelämä yhteistyökumppanuus ja yhdessä ideointi vaikuttivat myönteisesti prosessin etenemiseen. Tauon jälkeen tarkastelimme työtämme kriittisemmin ja saimme työstettyä työtä lopulliseen suuntaan. Haastatteluluvan saaminen Kainuun sotelta osoittautui ajallisesti sekä sopimusehtojen suhteen oletettua haasteellisemmaksi. Tutkimuksen luotettavuutta olisi lisännyt, mikäli haastattelu aineiston analyysit olisi lähetetty haastateltaville luettaviksi tulkintojen oikeellisuuden varmistamiseksi.

Opinnäytetyön lähettäminen työelämän yhteistyökumppanille lisäsi työn teoriaosuuden luotettavuutta. Yhteistyökumppanilla on vahva tietämys aiheesta ja sitä kautta hänen antamansa positiivinen palaute vahvisti omaa tuntemustamme työstämme. Yhteistyökumppanin mukaan tutkimuksellamme on paljon arvoa LUVOKA-hankkeelle. Hankkeen rahoittaja on toivonut hankkeen aikana selvitystä Kainuun Green Caren nykytilasta ja työmme onkin yksi osa sitä.

Opinnäytetyötä tehdessä opimme, mitä haastatteluiden tekeminen vaatii. Kumpikaan meistä ei ollut virallisesti haastatellut ketään aikaisemmin. Haastatteluiden suunnittelu sekä varsinainen toteuttaminen vaativat molemmat taustatyötä, jotta haastattelut onnistuvat. Koimme teemahaastattelun toimivaksi menetelmäksi tämän kaltaisessa tutkimustyössä. Yhteistyö- ja vuorovaikutustaitomme kehittyivät niin haastatteluiden tekemisen aikana kuin koko prosessin aikana. Opimme, että asioista tulee voida sopia mahdollisimman tarkasti yhteistyökumppanin kanssa väärinymmärrysten välttämiseksi.

Opinnäytetyö prosessina on laaja ja vaativa. Opimme, kuinka aihetta tulee tarvittaessa muuttaa sekä rajata se koskemaan tiettyä aluetta. Työn tekeminen vaatii joustavuutta, kärsivällisyyttä sekä ajan tehokasta suunnittelua. Hetkellisistä epätoivontunteista täytyy voida nousta ja aloittaa jälleen uudella innolla. Yhteistyössä hyödynsimme toistemme jo tuntemia vahvuuksia ja jaoimme työn alueet sen mukaisesti. Alkuperäisiin tavoitteisiimme opinnäytetyön suhteen emme täysin päässeet, mutta nykyiseen aiheeseen ja työhömme olemme tyytyväisiä. Aihe kokonaisuudessaan on mielenkiintoinen ja se mahdollistaa jatkotutkimuksia.

Green Care aihealueena on vielä nuori Suomessa, joten kirjallisuuden löytäminen osoittautui haasteelliseksi. Kirjoja aiheesta on julkaistu melko vähän, joten työssä käytimme runsaasti internetlähteitä. Suomessa edelläkävijänä on Green Care Finland ry ja heidän sivustoilleen on koottu lähestulkoon kaikki tieto aiheeseen liittyen, hyödynsimmekin tätä paljon työssämme. Ulkomaalaisia lähteitä on saatavilla, mutta tuntui, että teokset on spesifioitu tiettyyn aiheeseen. Aiheemme olisi laajentunut liikaa, mikäli olisimme näistä ottaneet tietyt asiakasryhmät mukaan. Tästä syystä ulkomaisia lähteitä on niukasti.

Opinnäytetyö saattaa sosionomiopintomme päätökseen. Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetensseihin peilaten opinnäytetyö prosessi vahvasti etenkin omaa kehittämistä ja innovaatio-osaamistamme. Tietyntyylinen kriittisyys yhdenvertaisuudesta palveluiden saatavuuden suhteen mietityttää meitä edelleen. Aika näyttää, tuovatko tulossa olevat uudistukset tasavertaisuutta.

Tutkimuksen ulkopuolelle jäi kokonaan palvelunkäyttäjien kokemukset ja mielipiteet Green Caresta. Näkisimme, että tämä on tärkein jatkotutkimuskohde. Lisäksi olisi mielenkiintoista tietää, esimerkiksi viiden vuoden kuluttua, onko Green Care -palveluiden mahdollisuudet huomioitu osana sosiaali- ja terveystalouksia Kainuussa.

”Hevosen ainutkertainen terapeuttinen vaikutus jää teoreettisista pohdinnoista huolimatta lopullisesti ratkaisematta. Hevonen pakenee määrittelyä ja pitää olemuksensa salaisuuden itsellään. Kuten Sven Forsling on todennut, sitä ei voi vangita, koska se on liian nopea ja liian kaunis.” (Yrjölä 2011, 108.)

LÄHTEET

- Arponen, Marjaana 2012. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta asiakkaiden kokemana. Savonia Ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. 26. Viitattu 30.4.2017.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/47888/Arponen_Marjaana.pdf?sequence=1
- Green Care Finland 2016. Green Care -laatumerkki -tiedote 21.12.2016. Viitattu 11.9.2017. [http://www.gcf inland.fi/tiedostopankki/224/Tiedote-Green-Care-_laatumerkin-haun-avautumisesta-27.1.2017.pdf](http://www.gcf finland.fi/tiedostopankki/224/Tiedote-Green-Care-_laatumerkin-haun-avautumisesta-27.1.2017.pdf)
- Green Care Finland i.a.a. Green Care. Viitattu 11.9.2017. <http://www.gcf inland.fi/green-care-/>
- Green Care Finland i.a.b. Green Care. Laatu. Viitattu 11.9.2017.
<http://www.gcf inland.fi/green-care-/laatu/>
- Green Care Finland i.a.c. Green Care. Luontohoiva & Luontovoima. Viitattu 11.9.2017.
<http://www.gcf inland.fi/green-care-/luontohoiva---luontovoima/>
- Green Care Finland i.a.d. Green Care. Menetelmät. Viitattu 11.9.2017.
<http://www.gcf inland.fi/green-care-/menetelmat/>
- Green Care Finland i.a.e. Green Care. Menetelmät. Eläinavusteiset menetelmät. Viitattu 11.9.2017. <http://www.gcf inland.fi/green-care-/menetelmat/elainavusteiset-menetelmat/>
- Green Care Finland i.a.f. Green Care. Menetelmät. Puutarhan käyttö. Viitattu 12.9.2017.
<http://www.gcf inland.fi/green-care-/menetelmat/puutarhan-kaytto/>
- Green Care Finland i.a.g. Green Care. Menetelmät. Maatilan käyttö. Viitattu 12.9.2017.
<http://www.gcf inland.fi/green-care-/menetelmat/maatilan-kaytto/>
- Green Care Finland i.a.h. Green Care. Menetelmät. Luonto kuntoutusympäristönä. Viitattu 12.9.2017. <http://www.gcf inland.fi/green-care-/menetelmat/luonto-kuntoutusymparistona-/>
- Green Care Finland i.a.i. Green Care. Vaikuttavuus. Luonto sote- palveluissa. Viitattu 11.9.2017. <http://www.gcf inland.fi/green-care-/vaikuttavuus/luonto-sote-palveluissa/>
- Hippolis i.a. Hevosalan osaamiskeskus. Viitattu 14.10.2016.
http://www.hippolis.fi/hevosetjakunta/hevoset_sosiaali-_ja_terveyspalveluissa/hevosavusteinen_toiminta/

- Hippolis 2016. Hevosalan osaamiskeskus. Hevostalous lukuina. Viitattu 15.10.2016.
http://www.hippolis.fi/hevosala/hevostalous_lukuina/
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 1988. Teemahaastattelu. 4. painos. Helsinki: Yliopistopaino. 35, 39–41, 46, 82–84, 109, 129–130.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2015. Tutki ja kirjoita. 20. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. 121, 204–206, 229, 232.
- Hirvonen, Johanna & Skyttä, Teija (toim.) 2014. Luontolähtöiset hyvinvointipalvelut-
 Opas asiakastyöhön ja palveluiden kehittämiseen. Mikkelin ammattikorkeakoulu,
 D vapaamuotoisia julkaisuja. Tampere: Tammerprint Oy. 23. Tulostettu
 27.4.2017. <https://publications.theseus.fi/handle/10024/81448>
- Kainuun ammattiopisto 2017. Kantri & Co.- hanke. Viitattu 15.9.2017.
<https://www.kao.fi/koulutusalat/luonnonvara-ala/kehittaminen-ja-kv-toiminta/kantri-co-yhteistyolla-valmiuksia-ja-kasvua-elintarvike-ja-luontoaloille/>
- Kainuun liitto 2016. A: 8. Kainuun maakuntaohjelman toimenpanosuunnitelma TOPSU
 2017-2018. Viitattu 17.8.2017.
https://www.kainuunliitto.fi/sites/default/files/topsu_2017_2018_myr_17_10_16.pdf
- Kainuun liitto i.a. Kainuun biotalousstrategia 2015 – 2020. Tulostettu 12.9.2017.
http://kuiskintaa.fi/wp-content/uploads/2016/01/Kainuun-biotalousstrategia_2015_2020.pdf
- Kajaanin ammattikorkeakoulu 2.10.2015. Green Care koulutusmalli. Viitattu 15.9.2017.
<https://www.kamk.fi/fi/Tutkimus-ja-kehitys/Projektit/Sairaan--ja-terveydenhoito/Green-Care--osaamista-korkea-asteen-koulutuksella>
- Kajaanin ammattikorkeakoulu i.a.a. Opinnäytetyöpakki. Viitattu 14.9.2017.
<https://www.kamk.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Aineiston-keruumenetelmat/Haastattelu>
- Kajaanin ammattikorkeakoulu i.a.b. Viitattu 12.12.2017.
<http://www.kamk.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Laadullisen-analyysi-ja-tulkinta>
- Kuhmon kaupunki 2017. Viitattu 15.9.2017. <https://www.kuhmo.fi/tyo-ja-yrittaminen/tyollisyysdenhoito/tyollisyys Hankkeet/kuhmon-green-care/>
- Lipponen, Maija; Hökkä, Minna & Turpeinen, Riitta 20.3.2017. Kainuulainen Green
 Care- nykytila ja tulevaisuuden visio 2017-2067. Tulostettu 6.9.2017.

http://www.gcfinland.fi/tiedostopankki/292/Kainuulainen-Green-Care-_visio-2017_2067.pdf

Luonnonvarakeskus Luke 2016. Luonto voimaksi Kainuussa. Viitattu 14.9.2017.

<https://www.luke.fi/projektit/luvoka/>

Luonto voimaksi Kainuussa -hanke 2017. Green Care Kainuussa. Kysely Green Care-palveluiden tarpeesta Kainuussa 2017. Kyselyn koonti.

Metsämuuronen, Jari 2006. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. 2. laitos. 3. uudistettu painos. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy. 23, 37, 203–252.

Orava, Jenna 2010. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan päämäärät ja toteutus hevostoiminnan ohjaajien kokemana. Itä-Suomen yliopisto. Erityispedagogiikan Pro Gradu-tutkielma. 5–19. Viitattu 15.10.2016.

http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20110185/urn_nbn_fi_uef-20110185.pdf

Riihimäki, Anne & Ronkainen, Liisa 2010. Nuorten syrjäytyminen aikuissosiaalityön teksteissä. Tampereen yliopisto. Sosiaalityön Pro Gradu-tutkielma. 5–7. Viitattu 27.4.2017.

<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/81292/gradu04073.pdf?sequence=1>

Rokka, Anne 2011. Hevonen, talli ja niiden tuomat mahdollisuudet ratsastusterapiassa. Teoksessa Ratsastusterapia. Mattila-Rautiainen, Sanna (toim.). Juva: Bookwell. 82.

Siven, Satu 2015. Elämänhallintaa etsimässä. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta huostaan otettujen nuorten elämänhallinnan tukena koulukodissa. Itä-Suomen yliopisto. Sosiaalityön Pro Gradu-tutkielma. 8–18. Viitattu 14.10.2016.

http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20150434/urn_nbn_fi_uef-20150434.pdf

Soini, Katriina; Ilmarinen, Katja; Yli-Viikari, Anja & Kirveennummi, Anna 2011. Green Care sosiaalisena innovaationa suomalaisessa palvelujärjestelmässä. Yhteiskuntapolitiikka 76 (2011):3. 320–330. Viitattu 14.10.2016.

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/102903/soini.pdf?sequence=1>

Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry. i.a. Eettiset ohjeet. Viitattu 14.10.2016.

https://asiakas.kotisivukone.com/files/hevostoiminta.kotisivukone.com/UUDET_TIEDOSTOT/eohjeet_logopaperilla.pdf. Viitattu 25.10.2016.

Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry. 2015. Viitattu 14.10.2016.

<http://www.hevostoiminta.net/10>.

Suomi, A., Juusola, M. & Anundi, E. 2016. Vihreä hoiva ja voima. Terapia- ja valmennuskeskus Helsingin Majakka: Tallinna Raamatutrukikoda. 23–30, 40–41, 52, 66, 72, 84–88, 94, 98100.

Suomussalmen kunta i.a. Viitattu 15.9.2017.

<http://www.suomussalmi.fi/kuntalainen/projektit/prime104.aspx>

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos i.a. Mielen hyvinvointi. Viitattu 20.10.2016.

<https://www.thl.fi/fi/web/terveyden-edistaminen/toimijat/terveyden-edistaminen-eri-toimialoilla/terveyden-ja-hyvinvoinnin-edistaminen-ammattillisessa-koulutuksessa/mielen-hyvinvointi>

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto 2015. Ratsastuspalveluiden turvallisuuden edistäminen. Tukes-ohje 5/2015. Viitattu 25.10.2016.

<http://www.tukes.fi/fi/Palvelut/Tukes-ohjeet/Kuluttajaturvallisuus/Tukes-ohje-52015-Ratsastuspalveluiden-turvallisuuden-edistaminen/>.

University of Washington 2016. College of the environment. Urban Forestry/Urban Greening Research. Green Cities: Good Health. Stress, Wellness & Physiology.

Viitattu 13.9.2017. http://depts.washington.edu/hhwb/Thm_StressPhysiology.html

Yrjölä, Marja-Leena 2011. Hevosen vaikutukset ja ihmiselle asettamat haasteet. Teoksessa Ratsastusterapia. Mattila-Rautiainen, Sanna (toim.). Juva: Bookwell. 108.

LIITE 1

Saatekirje

Tervehdys

Olemme sosionomiopiskelijoita Diakonia-ammattikorkeakoulusta ja teemme opinnäytetyötä liittyen Green Care palveluihin ja niiden mahdollisuuksiin Kainuussa. Työelämäyhteistyökumppanimme on Luonto voimaksi Kainuussa -hanke (LUVOKA). LUVOKA-hanke on toteuttanut Green Care palveluiden tarpeita koskevan kyselyn Kainuun alueella ja tarkoituksenamme on syventää kyselyssä esiin nousseita aiheita haastattelulla. Pyytäisimme teitä ystävällisesti osallistumaan opinnäytetyötämme koskevaan haastatteluun. Haastattelu käsittää muutamia kysymyksiä, eikä se vie paljoa aikaa. Haastattelu olisi hyvä toteuttaa kasvotusten, vaihtoehtoina puhelimitse tai sähköpostitse kirjallisesti. Vastaukset käsittelemme luottamuksellisesti ja anonyymisti Diakin ja Kainuun Soten opinnäytetyöohjeistusten mukaisesti. Voisimme sopia tapaamisen syyskuulle teille sopivaan ajankohtaan. Olettehan meihin yhteydessä mahdollisimman pian.

Sähköpostissa liitteenä haastattelumme kysymykset sekä LUVOKA-hankkeen toteuttama kysely, jonka tuloksiin voitte tutustua etukäteen.

Ystävällisin terveisin ja yhteydenottoa odotellen

Tuulikki Kähkönen ja Suvi Tervo, Diakonia ammattikorkeakoulu, Sosionomi (AMK)

LIITE 2

Haastattelurunko

1. Onko Green Care- palvelut ja -menetelmät sinulle tuttuja työssäsi?
Jos ei, haastattelija avaa Green Care – käsitettä ja menetelmiä.
2. Miten näet sote - uudistuksen tuomat mahdollisuudet valinnanvapauden piiriin kuuluvien Green Care - palveluiden hankkimiseen asiakkaille, silloin kun se on tarkoituksen mukaista?
3. Palvelutarvekyselyssä vain harvalle Green Care – toiminta oli tuttua, mutta lisätietoa Green Care – palveluista ja niiden vaikutuksista toivottiin mm. erilaisten kurssien ja koulutusten avulla. Näetkö, että Green Care – koulutus palvelisi työntekijöitä toimialueellasi ja onko siihen resursseja?
4. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on hevosen avulla tehtävää kuntouttavaa tai ennaltaehkäisevää toimintaa. Se on valtakunnallisesti yksi tunnetuimpia Green Care - menetelmiä ja Kainuussakin on jo useita koulutettuja palveluntarjoajia eri kunnissa selkeine tuotteineen. Ovatko tällaiset palvelut helposti löydettävissä tai kuinka niiden löytymistä voisi edistää? Tai mikä estää hankkimasta luonto- tai eläinavusteisia palveluita asiakkaalle?
5. Green Care - palveluita tarjoava yritys voi hakea toiminnalleen LuontoHoiva- tai LuontoVoima - laatumerkin, joka kertoo siitä, että yritys tarjoaa luonto- ja eläinavusteisia palveluitaan ammatillisesti, vastuullisesti ja tavoitteellisesti. Laatumerkin myöntää Green Care Finland ry:n hallitus kolmeksi vuodeksi kerrallaan ja se perustuu yrityksen omavalvontaan. Onko mielestäsi laatumerkistä etua palvelua hankittaessa?
6. Vapaa sana aiheesta